

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 800 fr. per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

Repercussies en Innovaties van het Gerechtelijk Wetboek in verscheidene takken van het Privaat en van het Publiek recht (Slot)

Rede uitgesproken door de heer Jacques MATTHIJS, Procureur-generaal
bij het Hof van Beroep te Gent, op de plechtige openingszitting van het Hof
op 2 september 1968

(Vervolg)

33.- Kunnen de door het Gerechtelijk wetboek in het privaat en in het publiek recht gehuldigde of aangepaste teksten, die wij tot nogtoe samen hebben onderzocht, in het algemeen worden aangezien als bepalingen die geen al te diepgaande uitwerking zullen hebben op de thans nog bestaande regelen, zo werden daarentegen door dit wetboek aan van oudsher in het burgerlijk recht wettelijk gevestigde stelsels *doordringende verbeteringen* ingevoerd, terwijl, in het domein van het strafrecht, de sinds lang sociaal en economisch gewenste doch tot hertoe nimmer verwezenlijkte beteugeling van een met de jaren toegenomen bedrog voortaan eindelijk verzekerd wordt.

Bij deze verbeteringen en innovaties behoort het even te blijven stilstaan.

Zij betreffen meer bepaald :

1. in het *erfrecht* : het stelsel van de aanvaarding van een nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving, het regime der onbeheerde nalatenschappen, en de onverdeeldheid mede de rechtsvordering tot verdeling ;

2.- in het *strafrecht* : de omschrijving van het wanbedrijf van het bedrieglijk onvermogen.

VI/- *Erfrecht*.

34.- A/- *Aanvaarding van een nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving*.

De opvallende leemten, gebreken en onvolmaaktheden van het stelsel van de aanvaarding van een nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving, en, bijkomstig, van de onbeheerde nalatenschappen, zoals het door het Burgerlijk Wetboek werd ingericht, zijn een eeuwenoud geworden vaststelling van de meest gezaghebbende juristen en rechtspractici.

Beheerst door de Franse opvatting, uit het Romeins recht overgeërfd, waarbij de erfgenaam de persoon van de overledene voortzet, en waardoor vermogen van de nalatenschap en eigen patrimonium van de erfgenaam ver-

mengd worden, zodat de erfgenaam eigenaar wordt van het actief en persoonlijk schuldenaar van het passief, heeft ons erfenisregime de zowel voor de solvante erfgenaam en zijn opvolgers als voor de schuldeisers en legatarissen van « de cujus » schadelijke gevolgen van deze boedelvermenging ⁽¹¹⁸⁾ willen vrijdelen door middel van een stelsel van aanvaarding van de nalatenschap onder voorrecht van inventaris, geregeld door de artikelen 793 tot 810 - B.W.

Gebrek aan zelfstandigheid van het vermogen van de beneficiaire nalatenschap ⁽¹¹⁹⁾, al te hoofdzakelijke zorg in de belangen van de beneficiaire erfgenaam te beschermen ⁽¹²⁰⁾, en afwezigheid van collectieve vereffeningsprocedure van de beneficiaire nalatenschap naar de techniek van het faillissement ⁽¹²¹⁾, zijn de gegronde bezwaren, welke een eensluidende rechtsleer tegen dit te individualistisch stelsel meestal heeft geopperd, doch die door een vooruitstrevende rechtspraak op gelukkige wijze enigszins konden verholpen worden ⁽¹²²⁾.

Intussen, waren verscheidene ontwerpen van hervorming ingediend geworden, zowel in België door *Fr. Laurent* in zijn vóór-ontwerp van herziening van het Burgerlijk Wetboek ⁽¹²³⁾, en door *Van Biervliet* in zijn verslag over de hervorming van de titel betreffende de erfenissen ⁽¹²⁴⁾, als in Frankrijk door *Prof. J. Percerou* ⁽¹²⁵⁾.

Deze voorstellen bleven zonder praktisch uitwerkfel tot wanneer, in 1938, het « *Studiecentrum tot Hervorming van de staat* » de aanvaarding van een nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving en het stelsel der onbeheerde nalatenschappen opnieuw in behandeling nam, en, mits inachtneming van de werkzaamheden van voornoemde rechtsgeleerden, met een volledig ontwerp klaar kwam ⁽¹²⁶⁾.

De tekst van dit voorstel, samen met de memorie van toelichting, werd door wijlen de Koninklijke Commissarissen Ch. Van Reepinghen als bijlage II aan zijn verslag over het Gerechtelijk Wetboek toegevoegd ⁽¹²⁷⁾ ; hij was immers tot het besluit gekomen dat de wijzigingen door zijn ontwerp voorgesteld aan de notariële rechtspleging o.m. inzake ver-

zegeling en boedelbeschrijving (zie onder nr. 25 hierboven), onbeheerde nalatenschappen en verdelingen, de herziening wettigden van de bepalingen over het voorrecht van boedelbeschrijving, en dat desaangaande de zienswijze en de teksten door het «Studiecentrum» uitgewerkt, ondanks de sindsdien verlopen tijdspanne, steeds aktueel gebleven waren, en thans nog in hun geheel in het Gerechtelijk wetboek dienden te worden opgenomen⁽¹²⁸⁾.

Dit standpunt werd door de Senaats- en Kamercommissies voor de Justitie, zonder de minste op- of aanmerking, bijgetreden, zodat de ganse voorlichting van de nieuwe regeling te vinden is in de werkzaamheden, welke door het «Studiecentrum tot Hervorming van de Staat» aan dit probleem gewijd werden.

35.- De voorafgaande principiële vraag bij de aanvang van deze werkzaamheden gerezen was de volgende: dient, tot grondslag van de aanvaarding onder het voorrecht van boedelbeschrijving, het begrip van het Franse recht te worden gehandhaafd van de voortzetting van de persoon uitvloeisel de opdracht in hoofde van de erfgenaam het beheer van de beneficiaire nalatenschap van rechtswege te verzekeren, ofwel moet daarentegen de Duitse opvatting worden verkozen, gegrond op het begrip van de opvolging in de goederen d.w.z. het stelsel volgens hetwelk de nalatenschap buiten elke vermening tussen erfboedel en eigen patrimonium van de erfgenaam, een zelfstandig en onafhankelijk vermogen uitmaakt, dat als dusdanig te vereffenen valt, met het gevolg dat de erfgenaam slechts gehouden is tot de schulden van de nalatenschap tot beëindiging van haar goederen⁽¹²⁹⁾.

Tussen beide standpunten, rees bovendien de oplossing ingegeven door het Zwitsers Federaal Burgerlijk wetboek, waarbij, benevens de verwerping, de zuivere aanvaarding en de aanvaarding van de nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving, door de artikelen 593 tot 597 van dit wetboek nog een vierde middel ter beschikking van de erfgenaam wordt gesteld, met name de door hem in te stellen *vordering tot «amtliche Liquidation», tot officiële vereffening van de nalatenschap*⁽¹³⁰⁾, in welk geval de erfgenaam voor de schulden ervan niet instaat, terwijl de vereffening benaastigd wordt door de naar kantonnaal recht bevoegde overheid⁽¹³¹⁾, die daarmee een of meerdere bewindvoerders kan belasten, over hem toezicht uitoefent en bij dewelke de erfgenamen eventueel hun verhaal kunnen nemen tegen de door deze bewindvoerder(s) ontworpen of getroffen maatregelen⁽¹³²⁾.

Na grondig onderzoek en rijpe overweging, en overeenkomstig de mening vroeger reeds uiteengezet door Laurent, Van Biervliet en Percerou⁽¹³³⁾, is het «Studiecentrum» tot het besluit gekomen dat, alhoewel het voorrecht van boedelbeschrijving in het gewoonterecht van onze gewesten slechts schoorvoetend was aanvaard geworden en er eigenlijk eerst door het invoeren van het Burgerlijk Wetboek van 1804 volledig werd gevestigd⁽¹³⁴⁾, met de sindsdien in ons recht vastgeankerde traditie van de juridische voortzetting van de persoon van de overledene door de erfgenaam met de wettelijke saisine niet mocht worden afgebroken om haar door het begrip van de opvolging in de goederen te vervangen.

Met betrekking tot de aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving werden de principes van de instellingen van het Burgerlijk wetboek dienvolgens gehandhaafd, doch aan het stelsel werden opvallende verbeteringen aangebracht, die voortaan door het Gerechtelijk Wetboek in het Burgerlijk Wetboek werden ingevoerd.

Afgezien van sommige tekstaanpassingen, zoals o.m. aan de bepalingen door het Gerechtelijk Wetboek gehuldigd inzake de procedure van boedelbeschrijving⁽¹³⁵⁾, zijn de meest belangrijke van die verbeteringen de volgende:

36.- 1°/ De zelfstandigheid van het vermogen van de beneficiaire nalatenschap wordt klaar omschreven, en de rechten en plichten van de beneficiaire erfgenaam, zomede de rechten van de schuldeisers en van de legatarissen worden stipt bepaald.

De tekst van het artikel 802 - B.W. wordt inderdaad vervangen door een nieuwe bepaling die desaangaande niet meer aan duidelijkheid mist⁽¹³⁶⁾.

«Ingevolge het voorrecht van boedelbeschrijving, — zo luidt voortaan het artikel 802 —, wordt de vermenging van de boedels *verhinderd* ten aanzien van de erfgenaam zowel als ten aanzien van de schuldeisers⁽¹³⁷⁾ en van de legatarissen.

» De erfgenaam behoudt tegen de nalatenschap de rechten die hij had tegen de overledene. Hij is tot betaling van de schulden en lasten der nalatenschap slechts gehouden tot het bedrag van de waarde der goederen die hij verkrijgt. De schuldeisers van de nalatenschap en de legatarissen worden uit die goederen betaald bij voorkeur boven de persoonlijke schuldeisers van de erfgenaam».

37.- 2°/ Inrichting van de aanvaarding onder voorrecht naar de vorm van een *collectieve rechtspleging*, waardoor niet enkel de *eenheid van leiding bij de vereffening*, maar ook de *gelijkheid onder de schuldeisers* en de pondsgewijze uitbetaling verzekerd wordt, wat tegelijkertijd de inrichting vereist van een *degelijke publiciteit* van de aanvaarding onder voorrecht.

Naar luid van het tot nogtoe geldend artikel 808 - B.W., mocht de beneficiaire erfgenaam, — en moest hij zelfs —, de opvorderende schuldeisers en legatarissen betalen naarmate zij zich aanmeldden, zonder zich om de andere schuldeisers te bekommeren, behalve wanneer zij bij ham verzet deden. Evenredige verdeling was aldus uitgesloten; «het aktief der onder voorrecht aanvaarde nalatenschap werd de prijs van een wedloop tussen schuldeisers en legatarissen»⁽¹³⁸⁾. Zij die, doorgaans bij onwetendheid van het feit van de aanvaarding van de nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving, zich slechts na de aanzuivering van de rekening en de betaling van het overschot aanmeldden, hadden nog enkel verhaal op de legatarissen, en dit gedurende een termijn van drie jaar (art. 809 - B.W.).

Bovendien was er één schuldeiser die er steeds zeker van was de eerste aan te komen, met name de beneficiaire erfgenaam, schuldeiser van de nalatenschap; deze kon zich onmiddellijk betalen, bij voorkeur aan de meest bevoorrechte schuldeisers.

Ten slotte werd, door dit onsamenvattend stelsel, dat de ongelijkheid bevorderde, de vereffening met hoge kosten bezwaard.

Ten einde al deze gebreken te keer te gaan, heeft het bij artikel 95 van art. 3, titel III, hoofdstuk I der wet van 10 oktober 1967 gehuldigd stelsel, weliswaar het beheer en de vereffening van de nalatenschap nog steeds van rechtswege toevertrouwd, mits nochtans aangevulde wettelijke waarborgen, aan de beneficiaire erfgenaam, die de persoon van de overledene voortzet en eigenaar is van de goederen van de nalatenschap, en die deze goederen beheert in het voordeel van de schuldeisers en legatarissen⁽¹³⁹⁾. Doch voortaan wordt de *vereffening gemeenschappelijk* en worden *al de schuldeisers op gelijke voet gesteld*, terwijl zij van de aanvaarding onder voorrecht *degelijk worden ingelicht*.

Inderdaad, artikel 793 - B.W., dat tot nogtoe slechts de verklaring van aanvaarding onder voorrecht ter griffie in het register «ad hoc» voorzag, wordt aangevuld door bepalingen, die aan deze akte een *ruimere publiciteit* moeten verzekeren.

In de toekomst, ingeval van *vrijwillige* aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving, moet de verkla-

ring ter griffie, binnen de daaropvolgende *vijftien dagen*, door de zorg van de griffier en op kosten van de beneficiaire erfgenaam, worden *bekendgemaakt* in de bijlagen van het « Belgisch Staatsblad », met verzoek aan de schuldeisers en de legatarissen, bij aangetekend bericht, hun rechten te doen kennen *binnen drie maanden* te rekenen van de datum van de opneming in het « Staatsblad ».

Bij aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving wegens onbekwaamheid van de erfgenaam, moeten dezelfde vormen door de zorg van de *voogd* in acht genomen worden.

Behoudens later bewijs van de werkelijkheid van hun schuldvorderingen, dienen de schuldeisers en legatarissen zich bekend te maken bij gewone aangetekende brief, gericht aan de woonplaats die de erfgenaam gekozen heeft en die in de opgenomen verklaring is vermeld ⁽¹⁴⁰⁾.

Gedurende voormelde termijn, mag de beneficiaire erfgenaam geen enkel niet bevoorrechte schuldeiser of legataris betalen; het is hem enkel geoorloofd de schuldvorderingen te betalen welke bevoorrecht zijn op alle roerende goederen, en welke opgesomd worden in *artikel 19* van de *hypotheekwet van 16 december 1851*, en dit volgens hun rang.

Gedurende dezelfde termijn, en tot aan het einde van de vereffening, wordt eveneens het recht van de schuldeisers, die geen zakelijke waarborgen hebben, om persoonlijk te vervolgen geschorst.

Na het verstrijken van die termijn, kan de betaling, indien niet alle bekende schuldeisers het eens zijn om een minnelijke schikking te treffen, alleen geschieden in de volgorde en op de wijze, door de rechter bepaald ⁽¹⁴¹⁾.

Schuldeisers die ten tijde van een eerste betaling *niet bekend* waren, maar zich achteraf aanmelden, hebben verhaal op de betaalde legatarissen gedurende een termijn van drie jaar te rekenen van de dag dat de rekening is aangezuiverd en het overschot betaald. Zij hebben geen verhaal tegen de reeds betaalde schuldeisers, maar zijn gerechtigd van het nog niet verdeelde actief het uit te keren bdrag af te nemen dat bij de eerste verdelingen aan hun schuldvorderingen toekwam. ⁽¹⁴²⁾.

38.- 30/ De aansprakelijkheid van de beneficiaire erfgenaam met betrekking tot het *beheer* van de goederen van de nalatenschap wordt in verband met de mogelijke nalatigheid om met de vormogenstoestand van de erfgenaam, aan *bepaalde waarborgen en voorzorgsmaatregelen* onderworpen, ter bescherming van de rechten van de schuldeisers en van de legatarissen van de nalatenschap.

In het stelsel van het Burgerlijk Wetboek, was de beneficiaire erfgenaam slechts aansprakelijk voor de *zware tekortkomingen* in het beheer waarmede hij belast is, d.w.z. voor de tekortkomingen die hij in het beheer van zijn eigen vermogen niet zou hebben gepleegd ⁽¹⁴³⁾.

Schuldeisers en legatarissen van de nalatenschap stonden echter weerloos, want ze mochten niet optreden in dit beheer, ten einde zich o.m. te verzetten tegen de handelingen van de erfgenaam die hun nadelig waren; machteloos moesten zij naar de verkwisting van hun pand door de erfgenaam onder voorrecht toezien, terwijl zij niets vermochten t.o.v. een insolvente erfgenaam.

Aan dit gebrekkig en immoreel regime stelt het Gerechtelijk Wetboek een einde: het vervangt de tekst van de huidige *artikelen 803 tot 805 - B.W.* door nieuwe bepalingen, aangevuld door een *artikel 803 bis* ⁽¹⁴⁴⁾.

Zo de erfgenaam die onder voorrecht aanvaard heeft, zoals voorheen, belast blijft met het *beheer*, doch nu ook met de *vereffening*, van de goederen van de nalatenschap, en van dit beheer rekening en verantwoording verschuldigd is aan de schuldeisers en de legatarissen (*art. 803, eerste lid - B.W.*), kan hij zich voortaan ontheffen van de zorg om de nalatenschap te beheren en te vereffenen,

door zich bij verzoekschrift te wenden tot de voorzitter van de rechtbank en hem te vragen een *beheerder* te benoemen, aan wie hij alle goederen van de nalatenschap overgeeft om ze met inachtneming van de wettelijk bepaalde regels te vereffenen (*art. 803 bis - B.W.*).

Hoofdzakelijk echter is de vaststelling dat, ingeval de belangen van de schuldeisers van de nalatenschap, of die van de legatarissen, in het gedrang kunnen komen wegens *nalatigheid* van de beneficiaire erfgenaam of wegens diens *vermogenstoestand*, iedere belanghebbende zijn vervanging door een *beheerder* van de rechter in kortgeding kan vorderen, de erfgenaam gehoord of vooraf opgeroepen (nieuw art. 804 - B.W.).

De in beide voormelde gevallen gegeven beschikkingen tot benoeming van een beheerder, worden door diens zorg binnen vijftien dagen bij uittreksel bekendgemaakt op de wijze zoals voor de bekendmaking van de akte van vrijwillige aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving (nieuw *artikel 805 - B.W.*).

Aan te stippen valt dat de beheerder, in de twee hierboven vermelde gevallen benoemd, dezelfde macht heeft als die waarover de onder voorrecht aanvaardende erfgenaam zelf beschikte, en aan dezelfde verplichtingen is onderworpen, doch ontslagen is van borgstelling (*nieuw artikel 809, tweede en derde lid - B.W.*).

39.- 40/ *Aan de schuldeisers en legatarissen* van de beneficiaire nalatenschap worden, ten opzichte van de erfgenaam onder voorrecht meer ernstige waarborgen geschonken.

Terwijl de bij *artikel 807 - B.W.* reeds voorziene verplichting voor deze erfgenaam van eventueel een deugdelijke en gegoede borg te stellen voor de waarde van de in de boedelbeschrijving begrepen goederen, met de er aan verbonden sanctie, gehandhaafd wordt, bepalen: het *tweede lid van het nieuw artikel 803 - B.W.* dat die erfgenaam geen dading kan treffen, geen compromis aangaan, noch de goederen met hypotheeken of andere zakelijke lasten bezwaren, zonder machtiging van de rechter, en, verder, een *nieuwe tekst van artikel 806 - B.W.* dat de verkoop van de roerende of onroerende goederen geschiedt in de vorm door het Gerechtelijk Wetboek bepaald ⁽¹⁴⁵⁾.

Ingeval van *verdeling* moet deze geschieden in de vorm bepaald in *artikel 1206 - G.W.*, zoals voorgeschreven bij het *nieuw artikel 838 - B.W.* (dat immers vervangen wordt door artikel 101 van art. 3, titel III, hoofdstuk I, van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek.)

40.- 50/ De in het huidig stelsel van het Burgerlijk Wetboek bestaande *onoverkomelijke moeilijkheden* verbonden aan het geval, waarin de nalatenschap door een of meer *erfgenamen onder voorrecht van boedelbeschrijving* en door een of meer anderen zuiver aanvaard werd ⁽¹⁴⁶⁾, worden voortaan bijgelegd.

In het Burgerlijk wetboek wordt inderdaad een nieuwe bepaling ingevoegd onder artikel 810 bis ⁽¹⁴⁷⁾, die als volgt luidt:

« Aanvaarden sommige erfgenamen de nalatenschap zuiver en andere onder voorrecht van boedelbeschrijving, dan gelden de regelen inzake voorrecht van boedelbeschrijving die op de vorm van vereffening of op het vervolgingsrecht van de schuldeisers betrekking hebben voor de gehele nalatenschap tot bij de verdeling.

» In dat geval kan de rechtbank de vereffening van de gehele nalatenschap opdragen aan een erfgenaam naar haar keuze, onder verplichting, voor deze erfgenaam, de in het vonnis bepaalde zekerheid te stellen.

» Tijdens de vereffening kan geen erfgenaam in zijn persoonlijke goederen aangesproken worden. Na de verdeling blijven de gevolgen van de aanvaarding onder voor-

recht alleen bestaan ten aanzien van de erfgenamen die in deze vorm hebben aanvaard ».

41.- B/ Onbeheerde nalatenschappen.

De vrij grondige hervormingen welke aldus door het Gerechtelijk Wetboek worden ingevoerd inzake aanvaarding van een nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving hebben verder hun terugslag op het stelsel van de onbeheerde nalatenschappen.

De voortaan voor de beneficiaire erfgenaam voorgeschreven vormen zijn immers van toepassing op de wijze van beheer en op de rekening en verantwoording van de tot een onbeheerde nalatenschap aangewezen *curator* (art. 1230 - G.W.) ⁽¹⁴⁸⁾, die ertoe gehouden is de staat van die nalatenschap door een boedelbeschrijving te doen vaststellen. De tekst van artikel 813 - B.W. wordt in die zin vereenvoudigd, terwijl in een tweede lid van dit artikel de bepaling opgenomen wordt ⁽¹⁴⁹⁾ van het voortaan opgeheven artikel 814 - B.W. ⁽¹⁵⁰⁾.

42.- C/ Verdeling.

Het Gerechtelijk Wetboek heeft er voor gezorgd de zo hoogst noodzakelijk geworden coördinering te verzekeren van de inzake rechtspleging nopens de *verdeling en de veiling van onverdeelde goederen* geldende bepalingen, die totnogtoe verspreid lagen in de artikelen 996 tot 985 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging, en de wet van 12 juni 1816.

Deze samengeschatte regeling, die niet enkel de nalatenschappen betreft, doch *alle* onverdeeldheden, welke ook hun oorsprong weze, maakt het onderwerp uit van de artikelen 1205 tot 1225 van het Gerechtelijk wetboek, de ene gewijd aan de *minnelijke* verdelingen, de andere aan de *gerechtelijke* verdelingen ⁽¹⁵¹⁾.

De coördinering van procedure heeft echter aanleiding gegeven tot de vervanging in het Burgerlijk Wetboek van verscheidene bepalingen aldaar gewijd aan de *rechtsvordering tot verdeling*.

Op deze nieuwe bepalingen van *burgerlijk recht* behoort het de aandacht te vestigen, omdat sommige ervan toch een tamelijk belangrijke draagwijdte vertonen.

10/ Aldus het laatste lid van de nieuwe tekst van artikel 815 van het Burgerlijk Wetboek ⁽¹⁵²⁾, waarbij uitdrukkelijk bepaald wordt dat de overeenkomst, houdende beding tussen de onverdeelde eigenaars dat de verdeling voor een bepaalde tijd zal worden uitgesteld ⁽¹⁵³⁾, *aan derden* kan worden tegengeworpen, op voorwaarde dat deze overeenkomst in de registers van de hypotheekbewaarder zou worden overgeschreven, indien het om een of meer onroerende goederen gaat.

Over het algemeen werd de overschrijving van dergelijke overeenkomst op het hypotheekkantoor voorheen reeds in de praktijk geregeld toegepast ⁽¹⁵⁴⁾.

Het is nochtans opportuun gebleken deze regel in een uitdrukkelijke tekst vast te leggen : *vooreerst*, omdat aldus de overschrijving hem, die op een onverdeeld aandeel van de onroerende goederen een hypotheek zou willen nemen, van het bestaan van zodanige overeenkomst inlicht, en de notaris, belast met het nagaan van de hypotheecaire toestand van een goed, de overschrijving van die overeenkomst van onverdeeldheid zal kunnen kennen ; *vervolgens*, omdat de regel van de overschrijving reeds voorzien is bij de wet van 16 mei 1900 op de erfregeling van de kleine nalatenschappen, waarvan artikel 3 bepaalt dat de beslissing, waarbij de vrederechter de onverdeeldheid behoudt, overgeschreven wordt op het register van de hypotheekbewaarder, en zij, vóór die overschrijving niet geldt ten opzichte van derden die zich te goeder trouw hebben verbonden, b.v. ten opzichte van de persoonlijke schuldeisers van de mededeelgerechtigden, wanneer hun schuldvorde-

ringen vaste datum hebben verkregen vóór de overschrijving ⁽¹⁵⁵⁾.

2/ De artikelen 826 en 827 van het Burgerlijk Wetboek, waarvan de tekst door het Gerechtelijk Wetboek vervangen wordt door twee nieuwe bepalingen ⁽¹⁵⁶⁾, ondergaan niet enkel loutere vormwijzigingen, doch ook belangrijke grondwijzigingen.

a) Vormwijzigingen.

Bij de bepaling van art. 826, naar luid derwelke ieder van de medeërfgenen zijn deel in de roerende en de onroerende goederen der nalatenschap in natura kan aanvragen, wordt verwezen naar de van het gemeen recht afwijkende bepalingen van de wet van 20 november 1896 betreffende de rechten van de overlevende echtgenoot (art. 767, II, § 6 - B.W.), en van art. 4 van de wet van 16 mei 1900 tot wijziging van het erfstelsel voor de kleine nalatenschappen, gewijzigd door de wet van 20 december 1961.

Verder, worden in art. 826 de woorden « *indien er schuldeisers beslag leggen of verzet doen* » uit deze tekst weggelaten omdat, naar de mening van de meest gezaghebbende auteurs, deze woorden alle juridische draagwijdte missen ⁽¹⁵⁷⁾.

b) Grondwijzigingen.

1. Tot nogtoe liet art. 826 - B.W. slechts toe aan de *meerderheid* van de medeërfgenen over de verkoop van de roerende goederen te beslissen, wanneer zij die verkoop noodzakelijk achten om de schulden en lasten van de nalatenschap te voldoen.

Immers, wanneer er schulden zijn en de penningen van de nalatenschap niet volstaan om deze schulden te betalen, dreigt al dadelijk beslag ; zijn de erfgenamen niet solvent, zo zullen de schuldeisers de scheiding van de boedels vorderen, en zal onwillige verkoop van de goederen volgen. De hierdoor veroorzaakte onkosten kunnen door een willige verkoop vermeden worden.

Doch, in dat laatste verband, zijn tot nogtoe steeds moeilijkheden gerezen, opgeleverd bij het bepalen van de *numerieke* meerderheid van de erfgenamen ⁽¹⁵⁸⁾, of voortspuitende uit het feit dat, bij gebrek aan akkoord om die meerderheid te bereiken, de roerende goederen niet willig kunnen verkocht worden ⁽¹⁵⁹⁾.

Daarom wordt voortaan het aan de meerderheid erkende recht verleend aan *elke mededeelgerechtigde*, die voor de schulden en lasten van de nalatenschap moet instaan.

De uitoefening van dit recht mag nochtans geen bron worden van tergende rechtsgedingen. Door het Gerechtelijk Wetboek wordt dan ook een *dubbele beperking* gehuldigd :

a) De vordering zal niet ontvankelijk zijn, zo het gereed geld, de bankrekeningen en de beleggingswaarden aan toonder, die tot de massa behoren, voldoende blijken te zijn om het passief aan te zuiveren ;

b) Ieder medebelanghebbende kan de verkoop voorkomen door aan de erfgenaam, die de verkoop vordert, een voldoende zekerheid tegen enig verhaal te verschaffen.

2. Artikel 826 - B.W. voorzag tot nogtoe slechts de verkoop van *roerende* goederen, terwijl art. 827 van dit wetboek enkel betrekking had op de *onroerende* goederen.

Dit onderscheid, dat dagteekent van een tijdperk waarin de onroerende goederen het meest aanzienlijk bestanddeel van de vermogens uitmaakten, wordt voortaan afgeschaft. Het is overbodig erop te wijzen dat thans de uit beleggingswaarden bestaande boedels de talrijkste zijn. Is een roerend vermogen over het algemeen gemakkelijk te verdelen, toch kunnen zich gevallen voordoen waar dit niet mogelijk is.

3. Zo de mogelijkheid tot openbare veiling dus voortaan voorzien wordt voor *alle* onverdeelde goederen, toch wordt evenwel in een *slotparagraaf* van het nieuw art. 826 - B.W. een regeling opgegeven van de volgorde naar dewelke de onverdeelde goederen, behoudens andersluidende beslissing van de rechtbank, ter aanzuivering van het passief moeten aangewend worden, met name: eerst het geld en de bankrekeningen; vervolgens de openbare fondsen, genoteerd op een beurs van het Rijk; nadien de lichamelijke roerende goederen, gevolgd door de effecten op naam, de schuldvorderingen en andere onlichamelijke roerende goederen; ten slotte, de onroerende goederen.

VII/ *Strafrecht.*

43.- Ofschoon het een vaststaand verschijnsel geldt dat, met de ontzaglijk hoge vlucht van het economisch en van het sociaal recht, zowel op nationaal als op internationaal vlak, de evolutie van het privaatrecht naar het publiek recht een met de jaren meer doortastende wending neemt, toch zijn de interferenties van het eigenlijk strafrecht op het zuiver privaatrecht van de verbintenissen en de overeenkomsten niet zó bijzonder talrijk. Aanvankelijk, zijn de oogmerken van deze twee takken van het recht immers van essentieel verschillende aard: terwijl het strafrecht tot opdraai heeft de betuigeling te verzekeren van de krenkingen van de openbare orde of van een hoger algemeen belang zoals de nationale wetgever deze op een bepaald ogenblik opvat, heeft daarentegen het privaatrecht verbintenissen- en overeenkomstenrecht hoofdzakelijk de bescherming op het oog van partikuliere belangen, en beschikt het daarvoor over zijn eigen civielrechtelijke sancties, meestal van geldelijke aard, zoals schadeloosstelling, nietigheden, vervallenverklaringen, en dies meer.

Niettemin, naarmate beschouwingen van sociaal belang het domein van het recht der contractuele verbintenissen binnendringen, wordt de strafwet met de dag meer ter hulp geroepen om door middel van de intimiderende en coërcitieve macht en uitwerking van de strafrechtelijke sancties, bij te dragen tot de eerbied van het in de private overeenkomst gegeven woord en daarbij aangegane verbintenissen, waarvan de naleving te goeder trouw aan de gebiedende eisen van de maatschappelijke orde blijkt te moeten voldoen.

Tijdens de studiedagen van de « Association Henri Capitant », gehouden te Istanbul, van 20 tot 23 mei 1964, heeft de heer Procureur-generaal Jean Constant, in zijn verslag gewijd aan « *L'inexécution des contrats et le droit pénal belge* » ⁽¹⁶⁰⁾ deze waardevolle bijstand van het strafrecht tot de bescherming van de rechten der schuldeisers duidelijk geïllustreerd aan de hand van verscheidene voorbeelden geput uit ons Strafwetboek en uit strafbepalingen van bijzondere wetten houdende reglementering van privaatrechtelijke overeenkomsten.

Deze gezaghebbende specialist van de strafrechtwetenschap wees er nochtans zeer terecht op dat het verdrubbelen van de civielrechtelijke sanctie door eigenlijke straffen of strafmaatregelen met het louter opzet de schuldeiser ter hulp te komen, met omzichtigheid en doorzicht moet gebeuren, en meer bepaald wanneer de wanbetaling of het gebrek aan uitvoering van een privaatrechtelijke overeenkomst met bedrog is behept of een hoger algemeen belang aantast ⁽¹⁶¹⁾.

44.- Binnen het raam van die oordeelkundige opvatting, en gelet op het gebrek aan inrichting in ons recht van de toestand van kennelijk onvermogen of burgerlijk faillissement, werd, sinds nagenoeg een eeuw, de soms ontgoochelende ondoelmatigheid aangeklaagd van de *pauliaanse rechtsvordering*, waarbij, op grond van artikel 1167 - B.W., de schuldeiser uit eigen naam, kan opkomen tegen de handelingen die zijn schuldenaar verricht heeft met bedrieglijke benadeling van zijn rechten.

Aan de drievoudige voorwaarde aan dewelke deze rechtsvordering moet voldoen om te worden toegewezen, dient amper te worden herinnerd:

1°/ de handeling van de schuldenaar moet tot de verarming van diens vermogen, pand van zijn schuldeisers, hebben bijgedragen, en aldus de schuldeiser hebben geschaad;

2°/ dit nadeel moet door de schuldenaar zijn veroorzaakt, met kennis van zijn insolventie en met besef dat desondanks de door hem gestelde handeling zijn verarming heeft verergerd;

3°/ de derde moet aan de schadelijke handeling medeplichtig zijn geweest, d.w.z. kennis hebben gehad van de insolventie van de schuldenaar en van de schade die hij door de handeling aan diens schuldeisers veroorzaakte ⁽¹⁶²⁾.

In het klassiek Romeins recht opgevat als een *collectieve deliktuele rechtsvordering*, ingesteld door de « *curator bonorum vendendorum* », uit naam van de *massa* der schuldeisers, en waarbij een « *delictum privatum* » betuigd werd, had de « *actio pauliana* » derhalve een roeping om in ons modern strafrecht als een deugdelijk misdrijf te worden opgenomen, van aard om in het sociaal geweten stevig wortel te schieten ⁽¹⁶³⁾.

Doch, in de praktijk van het burgerlijk recht, en ofschoon zij er het kenmerk heeft bewaard van oneigenlijk misdrijf ⁽¹⁶⁴⁾, heeft deze rechtsvordering haar maatschappelijke waarde stilaan verloren omdat men ze van haar oorspronkelijk *collectief* kenmerk heeft beroofd, en zij aldus ten slotte een *individuele eis ter verantwoording* geworden is van *één enkel schuldeiser* tegen de *derde-medeplichtige*. « *Fraus* » in hoofde van de schuldenaar is weliswaar de hoeksteen van art. 1167 - B.W., en daarom is het nuttig, doch niet onontbeerlijk, de schuldenaar inzake te roepen ⁽¹⁶⁵⁾. Maar de werkelijke verweerder is de derde, en niet de schuldenaar. In de rechtsverhoudingen tussen schuldenaar en derde wordt de aangevochten rechtshandeling gehandhaafd en bewaart zij al haar uitwerkselen; zij wordt enkel teniet gedaan bij de verhoudingen tussen de schuldeiser en de derde, en dan nog in de mate vereist om de vervolgende schuldeiser schadeloos te stellen ⁽¹⁶⁶⁾. Deze laatste handelt slechts in *zijn* uitsluitend belang, en *hij alleen* zal uit zijn initiatief het voordeel halen, zonder de samenloop van de andere schuldeisers te lijden, behoudens het geval waarin zij zich tot de door hem ingestelde vordering tijdig zouden hebben toegevoegd ⁽¹⁶⁷⁾.

Kortom, in haar huidige toestand, verzekert de pauliaanse rechtsvordering weliswaar de *theoretische* bewaring van het vermogen van de schuldenaar als gemeenschappelijk pand van al zijn schuldeisers; maar, *in feite*, komt ze slechts aan één enkel of aan een gering aantal schuldeisers ten goede ⁽¹⁶⁸⁾. Ook betuigt zij het bedrog van de schuldenaar; maar hoofdzakelijk straft zij de derde-verkrijger.

Zij gelijkt enigszins op een van die kostbare moderne geneesmiddelen, enkel bereikbaar voor sommigen, en dat de lever geneest terwijl het de nieren aantast ⁽¹⁶⁹⁾.

Men voege er aan toe de doorgaans onoverkomelijke moeilijkheden waarin de schuldeiser verkeert om het bedrieglijk overleg tussen de schuldenaar en de derde te bewijzen, want op de schuldeiser weegt de bewijslast van die bedrieglijke verstandhouding, ten opzichte zowel van de handelingen ten bezwarende titel als om niet ⁽¹⁷⁰⁾.

Het aldus geschetste stelsel heeft geleid tot de nagenoeg alledaagse immorele en bedroevende vaststelling van de niet handeldrijvende schuldenaar, die ongedeerd zijn schuldeisers van hun pand door allerlei drogmiddelen ⁽¹⁷¹⁾ kan beroven mits de enige voorwaarde dat hij daarbij handig genoeg zou tewerk gaan, terwijl aan de andere kant, het gebrek aan wettelijke regeling van het kennelijk

onvermogen aan de best ingelichte of slimste van die schuldeisers toelaat bijtijds de kastanjes uit het vuur te halen.

Deze toestand is des te meer aanstotelijk wanneer men weet dat zo de feiten van dergelijke bedrieglijke insolventie het werk zijn van een handelaar, zij door de strafwet als erge misdrijven worden omschreven en betuigd, terwijl de faillissementswet de gepaste maatregelen heeft voorzien om de gelijkheid tussen alle gewone schuldeisers te doen heersen.

In het laatste geval worden de handelaar en al degenen die aan zijn bedrog hebben medegewerkt even streng gestraft als de dader van een gekwalificeerde diefstal of van een valsheid in geschriften.

In het eerste geval, waarin de niet handeldrijvende schuldenaar wellicht nog heel wat meer oneerlijk tewerk ging en zijn onvermogen zorgvuldig en behendig heeft voorbereid en doorgedreven, mocht het tot nogtoe volstaan, om buiten het bereik te blijven van elke strafsanctie, vier woorden uit te spreken: «Ik ben geen handelaar»⁽¹⁷²⁾.

45.- Sinds bijna een eeuw hadden gezagvolle rechtsgeleerden en rechtspractici zodanige onhebbelijke toestand krachtdadig aangeklaagd, en tevens uitdrukkelijk gewezen op de schrijnende leemte bij het uitblijven van elke omschrijving en reglementering van het *kennelijk onvermogen*, — ofschoon het Burgerlijk Wetboek er rechtsgevolgen aan verbonden heeft⁽¹⁷³⁾ —, en van ekle penale bestraffing van de *bedrieglijke insolventie*⁽¹⁷⁴⁾.

Door deze juristen werden tegelijkertijd verscheidene oplossingen en wetteksten voorgesteld, in ruime mate ingegeven door talrijke buitenlandse burgerlijke en strafwetgevingen, waarbij de praktijken van schuldenaars die hun eigen vermogen bedrieglijk bewerken en het overleg van schuldenaar en derde bij de organisatie van de bedrieglijke insolventie betuigd worden⁽¹⁷⁵⁾, terwijl bovendien, in verscheidene landen, volledige assimilering werd bereikt tussen kooplieden en niet-handelaars, zodat hun faillissement, de vereffening ervan, de eruit voortvloeiende rechtsonbevoegdheden, en de strafsancties wegens bankbreuk, aan eenvormige regelen onderworpen zijn⁽¹⁷⁶⁾.

Intussen, had het «*Studiecentrum voor de hervorming van de Staat*» het onderzoek van de trouwens innig verknochte problemen van het *kennelijk onvermogen* en van de *bedrieglijke insolventie* ernstig in behandeling genomen, en was het in 1938 voor beide aangelegenheden met een voorontwerp van wet klaar gekomen waarvan de teksten en de memorie van toelichting getuigen van de bezorgdheid het kennelijk onvermogen tot een degelijk gereguleerd rechtsinstituut in te richten en de misbruiken inzake bedrieglijk onvermogen strafrechtelijk te keer te gaan⁽¹⁷⁷⁾.

Later maakten beide voorontwerpen, naar hun letterlijke inhoud, het voorwerp uit van twee onderscheiden wetsvoorstellen ingediend op 26 juni 1956 door de hr. senator Carlos De Baeck⁽¹⁷⁸⁾; zij bleven spijtig genoeg zonder gevolg.

Doch aan wijlen de Koninklijke Commissaris Charles Van Reepinghen zou de gelukkige gelegenheid te beurt vallen om, binnen het raam van de studie en het opmaken van zijn ontwerp van Gerechtelijk Wetboek, de wetgevend oplossing te bereiken van het *strafrechtelijk aspect* van het vraagstuk, door het invoegen in het Strafwetboek van een *artikel 490 bis* dat de betuiging huldigt van het *bedrieglijk onvermogen*⁽¹⁷⁹⁾.

46.- Deze nieuwe bepaling, die de *afdeling I* aanvult van het hoofdstuk dat door titel IX van het boek II van het Strafwetboek, betreffende de misdaden en wanbedrijven

tegen eigendommen, gewijd wordt aan het *bedrog*, en meer bepaald aan de *bankbreuk*, straft in een § 1: «met gevangenisstraf van één maand tot zes maanden en met geldboete van vijftig frank tot vijfhonderd frank, of met een van die straffen alleen, onverminderd de toepassing van strengere strafbepalingen, indien daartoe grond bestaat, » hij die zijn onvermogen heeft bewerkt en aan de op hem rustende verplichtingen niet heeft voldaan.

En de tekst luidt verder als volgt:

» Dat de schuldenaar zijn onvermogen zelf heeft bewerkt, kan worden afgeleid uit enige omstandigheid waaruit blijkt dat hij zich onvermogen heeft willen maken en inzonderheid uit de volgende omstandigheden:

» 1°/ indien hij zijn persoonlijke uitgaven of de uitgaven van zijn gezin heeft opgedreven;

» 2°/ indien hij aanzienlijke geldsommen heeft uitgegeven voor het spel, voor louter van de kans afhankelijk verrichtingen of voor schijnoperaties op de beurs of op koopwaren;

» 3°/ indien hij niet te verantwoorden leningen heeft aangegaan;

» 4°/ indien hij verdachte uitgaven of verliezen heeft opgegeven;

» 5°/ indien hij sedert de dagvaarding tot betaling een andere schuldeiser heeft bevoordeeld of zijn goederen geheel of ten dele heeft vervreemd of ze met zakelijke rechten heeft bezwaard;

» 6°/ indien hij goederen of voorwerpen welke tot zijn actief behoren, heeft vernield, weggemaakt of verborgen....»

47.- Bij vergelijking met het «voor-ontwerp van wet op de burgerlijke bankbreuk», uitgewerkt in 1938 door het «Studiecentrum tot Hervorming van de Staat», dat evenwel, naar zijn opzet, samenliep met het tegelijkertijd opgevat «voorontwerp van wet betreffende het kennelijk onvermogen» in te voegen in een titel XI bis van het boek III van het Burgerlijk Wetboek, kan dadelijk vastgesteld worden dat de tekst van het artikel 490 bis - S.W.B. *heel wat ruimer en meer doelmatig* is.

Het voorontwerp van het «Studiecentrum» bedoelde de invoeging in ons Strafwetboek van een artikel 509 bis, dat enkel correctionele straffen stelde tegen degene die «bij een in kracht van gewijsde gegane beschikking veroordeeld zijnde tot het betalen van geldsommen, vrijwillig heeft verzuimd daaraan gevolg te geven» en dit vrijwillig verzuim van de schuldenaar kon o.m. afgeleid worden uit de omstandigheden, waarvan de meeste in gelijkaardige bewoordingen werden omschreven als die welke thans opgegeven worden door voormeld artikel 490 bis⁽¹⁸⁰⁾.

Deze opvatting was toendertijd ingegeven geworden door die welke geleid had tot het invoegen in ons Strafwetboek door de wet van 14 januari 1928 van artikel 391 bis, houdend de omschrijving en de bestraffing van het wanbedrijf van verlaten van familie⁽¹⁸¹⁾.

Voorgelicht door de ervaring sindsdien opgedaan bij de voor de slachtoffers soms ontgoochelende toepassing in de rechtspraktijk van laatsvermelde strafbepalingen, en dienvolgens bezorgd voor een *meer doordringende efficiëntie* van het optreden van het strafgerecht tegen de schuldenaar die zijn onvermogen bedrieglijk heeft bewerkt, hebben de auteur van het Gerechtelijk Wetboek en zijn medewerkers, bovendien blijkbaar beïnvloed door de lessen geput uit hun omstandige rechtsgelijke studie, de opvatting van het «Studiecentrum» verzaakt en, zonder voorafgaande definitieve veroordeling tot betaling van geldsommen, van meetaf aan de schuldenaar willen treffen, wiens handelingen of gedragingen ertoe strekten zijn schuldeisers van hun pand bedrieglijk te beroven.

Doch, in overeenstemming met het voor-ontwerp van het «Studiecentrum», zijn de bepalingen van artikel

490 bis van toepassing op *elke schuldenaar*, natuurlijke persoon of strafrechtelijk aansprakelijk orgaan of aangestelde van een rechtspersoon⁽¹⁸²⁾, deze schuldenaar *weze al dan niet koopman* (183).

Waarom immers de niet-handelaar, die zijn schuldeisers door het beredeneerd en arglistig inrichten van zijn insolventie ernstig schaadt, niet strafbaar stellen, terwijl de handelaar, die gelijkaardige feiten pleegt, wegens eenvoudige bankbreuk, onder de toepassing valt van artikel 573 van titel II, boek III van het Wetboek van koophandel (Faillissementswet) en de strafsancities oploopt voorzien bij artikel 489, tweede lid, van het Strafwetboek?

Indien zij beiden schuldig zijn, moeten zij ook beiden de strengheid van de strafwet ondergaan⁽¹⁸⁴⁾.

Trouwens, terwijl de schuldenaar-koopman reeds onder oogpunt van de gestelde straffen strenger behandeld wordt⁽¹⁸⁵⁾, zal hij voortaan eveneens strafbaar zijn, — hoewel in mindere mate —, ingeval zijn staat van faillissement niet duidelijk mocht worden vastgesteld, met name het feit dat hij zijn betalingen heeft gestaakt en dat zijn krediet aan het wankelen is gebracht⁽¹⁸⁶⁾, wat in de bij artikel 490 bis opgegeven omstandigheden toch wel een zeldzaamheid zal zijn.

49.- Bij inzage van sommige teksten, die vroeger, ter beteugeling van de bedrieglijke insolventie, werden voorgesteld, o.m. die welke opgevat werden in 1936 door de heer Procureur-generaal Jean Constant in zijn merkwaardig verslag over « *La répression de l'insolvabilité frauduleuse* »⁽¹⁸⁷⁾, stelt men vast dat het artikel 489 bis, dat hij in het Strafwetboek wou invoegen, traftbaar stelde « *ieder onvermogen schuldenaar* » (« *tout débiteur insolvable* »), die nagenoeg in dezelfde omstandigheden zou verkeren als die welke, bij wijze van voorbeeld, thans opgegeven worden in de tekst van art. 490 bis.

Het voorafgaand te vervullen vereiste van deze « *hoedanigheid* » van « *onvermogen schuldenaar* » bracht deze hoge magistraat en rechtsgeleerde vanzelfsprekend tot de beschouwing dat zolang de wetgever de reeds zo herhaaldelijk gewenste instelling en vereffeningsprocedure van het kennelijk onvermogen (zie onder nr. 45 hierboven) niet zou hebben ingericht en geregeld, er geen *wettelijke* bepaling zou gelden van de onvermogende schuldenaar.

Niettemin, was het, naar zijn oordeel, niet volstrekt onontbeerlijk de penale hervorming onafscheidbaar te verbinden aan de civielrechtelijke. Want, — zo deed hij terecht opmerken —, zelfs bij afwezigheid van rechterlijke uitspraak houdende verklaring van de staat van kennelijk onvermogen door de burgerlijke rechtbank, zou men aan de strafrechter de taak kunnen overlaten souverain te oordelen of, naar gelang van de omstandigheden van ieder geval, de beklagde werkelijk in staat van onvermogen verkeert, net zoals thans de strafrechter, wegens bankbreuk kan veroordelen een beklagde-handelaar, die niet door de rechtbank van koophandel failliet verklaard werd (zie onder voetnoot¹⁸⁶).

Is deze zienswijze juist, toch dient terloops te worden gewezen op de soms zeer zware moeilijkheden welke, qua bewijsoverlevering, door het openbaar ministerie worden ontmoet met betrekking tot het samenbrengen van de feitelijke bestanddelen van het faillissement (zie onder voetnoot⁽¹⁸⁶⁾).

Zouden zodanige moeilijkheden niet rijzen, en misschien wel in meer aanzienlijke mate, inzake het bewijs van de feitelijke toestand van onvermogen van een schuldenaar, die geen handelaar is?

Wellicht is het dan om dié reden dat de tekst van art. 490 bis dan ook geen gewag maakt van de onvermogende schuldenaar, zodat het bewijs van deze toestand geen voorafgaand materieel bestanddeel is van het wanbedrijf.

De strafrechter hoeft dus niet vooraf het onvermogen van de schuldenaar vast te stellen als voorwaarde, doch *enkel als resultaat* van handelingen of gedragingen, die in hun grenzeloze vernuftige verscheidenheid niet te bepalen zijn, maar die er op wijzen dat de beklagde zijn onvermogen heeft *bewerkt* en aldus de op hem rustende verplichtingen niet heeft voldaan.

50.- De woorden « *zijn onvermogen heeft bewerkt* » — in de Franse tekst « *organisé son insolvabilité* » —, wijzen op het vereiste van een *bepaald opzet*: de schuldenaar moet, hetzij door enige opvallende handeling of enig grof verzuim, hetzij door een opeenvolging of een samenweefsel van bepaalde positieve daden of van onthoudingen, zijn onvermogen hebben *ingericht, geschikt, geregeld, klaargemaakt*, m.a.w. het zó aan boord hebben gelegd dat hij zijn roerend of onroerend bezit, algemeen pand van zijn schuldeisers, *bewust* heeft *willen* onttrekken aan de regelmatige uitwerking van de middelen hun verleend om de nakoming te eisen van de door hun schuldenaar aangegane verbintenissen.

Deze *bewuste wil* om de door de wet als wederrechtelijk omschreven situatie te verwezenlijken kan worden *afgeleid* uit *om het even welke omstandigheid*, want van deze omstandigheden verstrekt art. 490 bis — S.W.B. slechts enkele voorbeelden, waarvan de opsomming trouwens nagenoeg kan vergeleken worden met die van artikel 573 van hoofdstuk I, titel II, boek III van het Wetboek van koophandel, betreffende de gevallen van *eenvoudige bankbreuk*, opsomming die echter *geen enkel limitatief kenmerk* heeft⁽¹⁸⁸⁾.

Immers, de doorslepen *vindingsrijkheid* van de mens, vooral wanneer het er op aan komt met steeds beter aangepaste en meer toegespitste middelen te bedriegen⁽¹⁸⁹⁾, is zodanig grenzeloos dat het aan de wetgever is aangewezen gebleken dit gebied niet af te bakenen binnen perken, die in een min of meer nabije toekomst misschien te eng zouden kunnen worden.

De omstandigheden waaruit kan worden afgeleid dat de schuldenaar zich onvermogen heeft willen maken heeft de wet dan ook overgelaten niet enkel aan het waakzaam toezicht en aan het schrander doorzicht, doch ook aan de gezonde opvatting van de parketmagistraten en hun medehelpers en ten slotte aan de soevereine beoordeling van de strafrechter.

51.- Ligt aldus voor het openbaar ministerie bij de beslissing nopens het al dan niet instellen van strafvervolgingen een ruim appreciatieveld open, zo hoeft het niet te worden verborgen dat de beoordeling soms bijzonder kies zal voorkomen, want welke ook de strengheid weze waarmede men het tegen het bewerken van de bedrieglijke insolventie opneemt en er tegen moet optreden, toch behoort het, in dergelijke zaken meer nog dan in andere, rekening te houden met het economisch, financieel, sociaal, ja zelfs ethisch klimaat van onze tijd, en derhalve met het humane.

Immers, hoe doet thans de schuldenaar, die geen handelaar is doch een gewoon particulier, zich soms voor ten opzichte van het sociaal geweten?

In een belangwekkende verhandeling, in begin 1962 gewijd aan de redenen welke de incriminatie van de bedrieglijke insolventie der niet-handelaars tot nogtoe in de weg stonden, heeft advocaat E. Rigaux deze vraag in de aktualiteit gebracht⁽¹⁹⁰⁾.

Alle verbruikers, zelfs de minst kapitaalkrachtige, worden door de producenten van binnen en buiten de grenzen van het Rijk, en wier vernuft desaangaande rijker wordt naarmate de concurrentie scherper is, met de grootste hardnekkigheid en behendigheid tot allerlei aankopen gedreven. Een bonte, overtuigende, doorgaans obsederende

publiciteit dringt overal door om er iedereen op te wijzen dat het confort en de welstand van zijn gezin, het welzijn van zijn ondernemingen, zijn gezondheid en tot zijn leven toe van de meest uiteenlopende aankopen of van het sluiten van de meest verscheidene kontrakten afhangen. Zij gaat gepaard met kredietofferten, praktisch voor iedereen toegankelijk.

Door het saneren van de verkoop en van de lening op afbetaling en hun financiering, heeft de wet van 9 juli 1957 hun officiële inrichting in het hedendaags economisch en sociaal complex bekrachtigd. Opeenvolgende devaluaties, opzienbare oplichtingen en financiële rampen hebben, in de algemene opinie, aan de spaarders van de oude trant veeleer het voorkomen verstrekt van dwaze gefoeten dan wel van beklagenswaardige slachtoffers.

Tot zelfs de moralisten prediken of verkondigen « le devoir de l'imprévoyance » !⁽¹⁹¹⁾.

In acht casino's, — vier in het walse gedeelte van het Rijk, vier aan de vlaamse kust: voorwaar een stipt evenwicht tussen beide taalgebieden —, worden in prachtige speelzalen, onder de huichelachtige mom van een « vereniging zonder winstoogmerk », geldkansspelen openlijk geëxploiteerd, en zelfs geregelde autocardiensten ingericht om het « pendelen » van de spelers naar hun geliefkoosde bedrijvigheid te verzekeren.

Elke week gaan tientallen miljoenen op in pronostiekwedstrijden, weddenschappen op paardenkoersen, in de Nationale Loterij of in de meest verscheiden tombola's door officiële vergunning gedekt.

Deze alledaagse vaststellingen zijn geen kritiek. Want, afgezien van deze aanmoediging van de hartstocht tot het spel, heeft niettemin geen enkel tijdvak vóór het onze, — althans wat ons land betreft —, zulkdanige voorwaarden van confort aan een zo groot aantal mensen weten te verzekeren; nooit werden de mogelijkheden om zich te verheffen en intens te leven zo ruim opengesteld voor eenieder als heden ten dage.

Doch daarentegen kan bezwaarlijk worden ontkend dat de toestanden in de privé-sector nimmer zo onvast zijn geworden en hun evenwicht nooit zo labiel was dan nu.

Moge uit deze korte schets blijken dat, in dergelijke klimax normaal *talrijker* moeten worden bij de partikulieren de handelingen en gedragingen, die progressief en gemakkelijk zullen glijden naar bewerkingen die tot het scheppen van bedrieglijk onvermogen leiden.

Het wil mij voorkomen dat met dit menselijk aspect van de ganse problematiek inzake insolventie rekening zal dienen gehouden te worden, en er nimmer uit het oog mag worden verloren dat de bewerking van het bedrieglijk onvermogen een *opzettelijk* misdrijf is, waarbij elk begrip van civielrechtelijke fout, en dus alle gevallen van accidentele insolventies uitgesloten worden, terwijl men er over zal moeten waken dat het nieuw wanbedrijf niet het wapen zou worden van de minst interessante schuldeisers, met name die welke, bij de door hun schuldenaar gepleegde feiten, niet van morele schuld vrij te pleiten zijn.

52.- Van deze bezadigdheid bij de beteugeling, heeft het Gerechtelijk Wetboek trouwens blijk gegeven door, in tegenstelling met de wettelijke voorschriften van artikel 583 van hoofdstuk III, titel II boek III van het Wetboek van koophandel, inzake bankbreuk van de handelaar en diens mededaders of medeplichtigen, zelfs wanneer zij geen handelaar zijn⁽¹⁹²⁾, geen openbaarmaking te hebben voorzien van de strafrechtelijke veroordelingsbeslissingen inzake bedrieglijk onvermogen.

Sommigen zullen misschien deze afwezigheid van publiciteit betreuren ten opzichte van personen veroordeeld wegens feiten die voor hun eventuele toekomstige medecontractanten toch als een belangrijke en zelfs heilzame voorlichting gelden. Anderen zullen, niet zonder afdoende redenen, voorhouden dat deze openbaarmaking voor

bepaalde veroordeelden soms wel ergere gevolgen zou hebben omdat ze de kansen voor reclassering en sociale reintegrering in gevaar brengt⁽¹⁹³⁾.

Wellicht had desaangaande een tussenweg kunnen gekozen worden door aan de strafrechter de *mogelijkheid* te laten, in voorkomend geval, de bekendmaking van zijn veroordelingsbeslissing al dan niet te gelasten?

Hoe dan ook, blijkt deze aangelegenheid opnieuw te moeten onderzocht worden bij de wettelijke inrichting van het kennelijk onvermogen, die door de auteurs van het Gerechtelijk Wetboek opzettelijk in het midden werd gelaten⁽¹⁹⁴⁾.

53.- In een zelfde geest van tempering van de beteugeling, heeft artikel 490 bis - S.W.B., ten opzichte van de derden, die als mededaders of medeplichtigen aan het bewerken van het bedrieglijk onvermogen van de schuldenaar hebben deelgenomen, het *verval van de strafvoordering* voorzien, wanneer deze derden de hun door de schuldenaar-beklaagde overhandigde voorwerpen, waarden of geldsommen, die hij aan het pand van zijn schuldeisers opzettelijk onttrokken had, teruggeven⁽¹⁹⁵⁾.

Dit verval, dat, mits de vervulling van de gestelde voorwaarde, in elke stand van het strafgeding en tot aan de definitieve beslissing, van rechtswege tussenbeide kan komen, kan enigszins vergeleken worden met het verval dat vroeger voorzien werd door artikel 508 bis, derde lid - S.W.B. inzake afzetterij, ingeval van betaling aan de benadeelde van de verschuldigde prijs en eventueel voorgeschoten gerechtskosten⁽¹⁹⁶⁾.

Deze strafuitsluitende verschoningsgrond⁽¹⁹⁷⁾, werd trouwens door de auteurs van het Gerechtelijk Wetboek ook beschouwd als een *doeltreffende maatregel* om de aan de schuldeiser(s) door het misdrijf veroorzaakte schade te beperken⁽¹⁹⁸⁾, en tevens de derden-deelnemers aan het misdrijf tot inkeer aan te zetten, zoniet vooral tot een omzichtige of wijze behoedzaamheid voor strafbedreiging.

54.- Aan die oppervlakkige bespreking van artikel 490 bis - S.W.B., dient te worden toegevoegd dat, waar strafbaar wordt gesteld de *bewerking*, de *organisatie* van het onvermogen, met het bedrieglijk opzet in hoofde van de schuldenaar zijn verplichtingen te ontgaan, en dit door het benaastigen van om het even welke omstandigheid, zelfs één enkele, dit wanbedrijf zich toch meestal zal voordoen als een *voortgezet misdrijf*, — in de rechtsleer soms ook nog genoemd *collectief* of *samengesteld misdrijf* —, anders gezegd, zal bestaan uit verscheidene strafbare gedragingen, van dezelfde of van verschillende aard, waarvan ieder op zichzelf het misdrijf zal uitmaken, doch die alle te zamen slechts één enkele strafbare handeling zullen vormen wegens de eenheid van het delictueus voornemen⁽¹⁹⁹⁾.

Buiten de eenheid in de bestraffing welke daaruit voortvloeit⁽²⁰⁰⁾, behoort dit kenmerk hoofdzakelijk te worden beklemd met betrekking tot het *vertrekpunt van de verjaring van de strafvoordering*.

In het geval voorzien bij artikel 490 bis - S.W.B., zal dit vertrekpunt de datum zijn waarop het laatste feit werd gepleegd van het geheel van de verscheidene gedragingen of handelingen, in hoofde van de schuldenaar-beklaagde verbonden door hetzelfde misdadig voornemen, en dit onverschillig de datum waarop de vorige feiten werden gepleegd, waaruit de bedrieglijke bewerking van het onvermogen blijkt, op voorwaarde dat de tussenruimte tussen het jongste van die vroegere feiten en het laatst gepleegd feit niet meer bedraagt dan de duur van de wettelijke verjaringstermijn van drie jaar⁽²⁰¹⁾.

55.- Narmate onze gezamenlijke rondgang vorderde tussen deze verschillende wijzigingsbepalingen die het Gerechtelijk Wetboek in verscheidene takken van ons privaats en publiek recht heeft ingevoerd, heeft de eerste indruk als zou men enkel te doen hebben met een weinig noemenswaardig voegings-, aanpassings- of louter verfraaiingswerk geleidelijk plaats gemaakt voor een minder inadekwate opinie.

Met mij zult U het wellicht eens zijn om ertoe te besluiten dat wel integendeel, in het domein van het burgerlijk recht, het strafrecht en zelfs de strafprocedure, aan sommige van hun niet-onbelangrijke instellingen degelijke verbeteringen of verbouwingen werden aangebracht, overeenkomstig sinds lang besproken en aangeprezen opvattingen.

In het erfrecht en in het strafrecht heeft de verwerking van dit klaarliggend materiaal geleid tot het oprichten van nieuwe of vernieuwde bijgebouwen, die een niet te versmaden aanwinst betekenen.

Misschien had deze verwezenlijking op sommige plaatsen nog meer omvang kunnen verkrijgen, zoals meer bepaald door de inrichting in ons burgerlijk recht van het stelsel van het kennelijk onvermogen, als tegenhanger van het in het strafrecht gehuldigd misdrijf van bedrieglijk onvermogen, en om aldus, in verband met het instituut van het faillissement en van de bankbreuk, een meer evenwichtig geheel te bekomen, dat dan werkelijk een samengeschied, harmonisch en aaneengesloten statuut van de insolventen zou geworden zijn ⁽²⁰²⁾.

Dat de bouwkundige van het Gerechtelijk Wetboek deze leemte heeft beseft blijkt woordelijk uit de laatste passussen van zijn verslag ⁽²⁰³⁾. De perken van de hem toevertrouwde opdracht, zo in de ruimte als in de tijd, hebben het hem echter niet toegelaten dergelijke onderneming te verwezenlijken.

Moge tot slot de wens worden uitgebracht dat het schip eerlang op stapel worde gezet.

* * *

Tot daar deze uiteenzetting, die ik noodzakelijk moet inkorten, want het behoort mij thans U uit te nodigen tot het volbrengen van een laatste plicht: de herdenking van de nagedachtenis van de dierbare collega's, vrienden en bekenden uit het gerechtelijk milieu van ons rechtsgebied die ons in het afgelopen jaar, allen te ontijdig, zelfs wanneer de fatale afloop onafwendbaar dreigend was, heben verlaten. Het aandenken aan hun leven en werken, hun verdiensten en hun streven zal vroom bewaard worden in het rijk gevuld boek der herinneringen.

Veelal hebben wij het ons verweten dat de omstandigheden het niet steeds toelieten hun uiterste ogenblikken te verlichten door een vriendelijk gebaar of een innig woord. Daarom brengen wij hier nu een laatste vaarwel aan hen met wie wij, schouder aan schouder, soms jarenlang, in de voorste geleerden hebben gestaan in de stille doch verbeterd en onverpoosde strijd tot het verwezenlijken van onze gezamenlijke doelstelling: het beschutten van de waarden van de gemeenschap.

* * *

Op die zonnige en warme 21 juli 1967, terwijl in alle hoofdkerken van het rijk het «Te Deum» weerklonk en de nationale feestdag met vreugde werd gevierd, ontsiep in alle rust en vrede de oudste van onze collega's, eerste advocaat-generaal emeritus Joseph DE BIE.

Een-en-negentig jaar oud, was hij tot zijn laatste levensdag eenvoudig en ongekunsteld van aard gebleven. Wars van alle uiterlijk vertoon, had hij jaren voor zijn

verscheiden, in volle oprechtheid de wens uitgedrukt, dat elke blijk van erebetuigingen waarop hij, als Groot-Officier in de Leopoldsorde, recht had, hem zou bespaard blijven.

Het beeld van deze dierbare afgestorvene is de trouwe en onvergankelijke weerspiegeling van de mens, de burger en de magistraat: zo zuiver en onbewogen, zo bescheiden als het blanke zand en de purperen heide van Mol, dit hoekje der Antwerpse Kempen, waar hij in 1876 als zoon van de latere voorzitter in het Hof van Beroep te Gent, de heer Emile de Bie, geboren werd en naar hetwelk hij, na zijn emeritaat in 1948, onverbasterd is teruggekeerd.

Alhoewel Limburger van den huize uit, was hij tijdens zijn lange loopbaan en van vroeger reeds tijdens de eerste dertig jaar van zijn leven, diep verknocht geworden met verscheidene Vlaamse gewesten, evenveel étappes in de ontwikkeling van de loopbaan van zijn vader en later van hemzelf: Kortrijk, waar vader de Bie van het vrederecht te Arendonk naar de rechtbank van de Leiestad promoveerde; Oudenaarde, waar hij voorzitter werd van de rechtbank; Gent, waar hij tot raadsheer in ons Hof van Beroep benoemd werd; Brussel, waar de jonge doctor in de rechten Joeph de Bie bij het Ministerie van Justitie wordt afgevaardigd; Dendermonde, waar hij als substituut onder de wijze leiding van procureur des Konings baron Firmin van den Bossche zijn eerste stappen doet in de gerechtelijke orde, om ten slotte, eerst in het parket te Gent, vervolgens vanaf 1922 in het parket-generaal alhier, zijn functies van magistraat van het openbaar ministerie te vervullen met de trapsgewijze bevorderingen die hem tot aan zijn emeritaat toekwamen.

Maar, niettegenstaande die jarenlange peregrinatie, ondanks de talrijke en diep ingrijpende historische gebeurtenissen die hij daarbij heeft meegemaakt, was de vastheid van zijn karakter steeds volkomen gaaf gebleven: hij was immers een man uit één stuk, kloek gestaald, op wiens gestel noch de wisselvaligheden van het leven, noch de jaren vat kregen. Doch onder die ruwe schors, schuilde een edel hart, dat innig kon meevoelen met 's mensen leed.

Persoonlijk mocht ik het ervaren, toen hij, in uiterst moeilijke omstandigheden, in april 1944, de leiding van het parket-generaal moest verzekeren: «Ik ben mens, en niets menselijks acht ik mij vreemd», aldus zijn woorden ten overstaan van de toenmalig heersende ellende die men o.m. in de strafzaken dagelijks onthulde; hoe dikwijls tijdens die sombere bezettingsjaren, heeft hij niet van de edelmoedigheid, die deze opvatting kenmerkt, blijk gegeven, zonder dat ooit iemand anders dan sommige ingewijden het heeft geweten.

Tegen elke vorm van onrechtvaardigheid kwam hij trouwens in verzet, en reageerde hij soms heftig: het «summun jus, summa injuria» was immers voor hem een leidraad, die hij geurende gans zijn carrière standvastig, en nagenoeg spontaan, heeft gevolgd, al mocht zijn eigen belang er soms wellicht onder lijden; een vergelijk treffen met zijn geweten was echter bij hem ondenkbaar.

Het hart van al degenen die wijlen eerste-advocaat-generaal De Bie hebben genaakt zal dan ook van hem het levendig beeld bewaren van de simpele en stemmige mens, afwisselend rondborstig of streng, maar steeds rechtzinnig en openhartig, het beeld van een plichtvol en immer onbaatzuchtig magistraat, toonbeeld van een onkreukbare rechtschapenheid.

* * *

Op 7 april 1968 overleed plots te Gent de heer Ere-Kamervoorzitter bij het Hof van beroep Georges VAN HOY.

In de leeftijd van bijna 74 jaar had hij met stille moed en gelatenheid de pijnlijke kwaal onderstaan die sedert maanden zijn krachten ondermijnde.

Geboren te Dendermonde op 29 juli 1894, had hij, midden het vreedzaam geluk dat ons land toendertijd mocht kennen, zijn hogere middelbare studiën aldaar pas beëindigd, toen plots in 1914 het oorlogsgeweld zijn geliefde geboortestad totaal verwoestte.

Gelouterd en gesterkt door deze gruwelijke beproeving, en gedreven door ingeboren vaderlandsliefde, meldde hij zich als oorlogsvrijwilliger van het eerste uur, samen met zijn broeder, Leonce, die ginds in de IJzervlakte zou sneuvelen, en wiens nagedachtenis hij gedurende gans zijn leven, een echte verering zou toedragen.

Na de Wapenstilstand, hervatte hij, met moed en doorzetting, zijn onderbroken studies, en mocht hij, in 1923, aan de Rijksuniversiteit Gent tot doctor in de rechten promoveren.

Ingeschreven bij de balie te Gent, werd hij, na een korte doch leerrijke stage, in de magistratuur opgenomen en, reeds in 1925, legde hij, als rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Brugge, de grondvesten waarop de merkwaardige uitbouw van zijn veelzijdige juridische kennis zou voltrokken worden.

Gedurende meer dan acht jaar oefende hij, vanaf 1927, in dezelfde rechtbank, met een hoogstaande opvatting van deze kiese en zware taak, de functies uit van onderzoeks-rechter.

Zijn bijzondere hoedanigheden en zeldzame geschiktheid, die het gezag van ons korps afdwingen en die aan zijn beeltenis een sterk reliëf verlenen, kwamen voorts tot uitdrukking in de verheven wijze waarop hij, vanaf 1935, het ambt van procureur des Konings te Oudenaarde uitoefende.

Niemand beter dan ik zelf kon zich, bij het overnemen van deze zware functie in de moeilijke periode van 1940, rekenschap geven van de schitterende manier waarop de taak van het openbaar ministerie in dit arrondissement onder zijn magistraal beleid en impuls werd waargenomen.

De weerklink van dergelijke hooggeschatte ambtsvervulling en van een integraal dienstbetoon zou alras doordringen tot de hogere magistratuur, zodat het dan ook niet de geringste verwondering baarde dat hij, reeds na amper vijf jaar in functie te zijn geweest als procureur des Konings, op 4 januari 1940, tot raadsheer in het Hof van beroep alhier werd benoemd.

Omgeven door de achting en de genegenheid van al zijn collega's, hield hij, in de schoot van ons Hof deze rijke gaven in ere: zijn verslagen in correctionele zaken zijn modellen gebleven van helderheid, bondigheid en objectiviteit; tevens getuigden zij van de uiterste zorg en nauwgezetheid waarmee zij voorbereid en opgesteld werden.

Na het uitbrengen van dergelijke verslagen op de terechtzitting was de taak van het openbaar ministerie en van de verdediging zodanig vereenvoudigd dat ze telkens tot bondige debatten kon worden herleid.

Hem viel bovendien talrijke malen de eer, doch ook de zware verantwoordelijkheid, te beurt, in de beide provincies van het rechtsgebied, maar vooral in de hoofdplaats van West-Vlaanderen, het voorzitterschap van het Hof van assisen waar te nemen: de leiding van het crimineel proces wist hij er steeds op gezaghebbende wijze te verzekeren. Zijn meesterschap kwam er treffend op het voorplan door zijn kenschetsende bezadigheid, zijn psychologisch doorzicht en zijn grondige mensenkennis.

In de geschiedenis van ons Hof was het dan ook een heuglijke dag wanneer hem, als waardig en talentvol opvolger van de heer Kamervoorzitter Fiers, het voorzitterschap mocht worden toevertrouwd: deze verkiezing

was de spontane weergave van de algemene sympathie en van de hoge waardering welke hij van al zijn collega's genoot zowel omwille van zijn geesteshoedanigheden als om zijn diep menselijke opvattingen en innemende persoonlijkheid, waarmede vervolgens, gedurende nog meer dan zes jaar, Kamervoorzitter Georges Van Hoy, de rechtsbedeling en de rechtspraak van de 3de en 4de correctionele Kamers van het Hof zou kentekenen.

Steeds bereid tot hulpbetoon en positieve sociale aktie, zou hij tegelijkertijd geroepen worden tot het verantwoordelijk voorzitterschap van het Provinciaal Comité van het Rood-Kruis in Oost-Vlaanderen.

Bij de uitoefening van deze buitengerechtelijke functies, heeft hij, gedurende verscheidene jaren, met een buitengewone toewijding, machtig bijgedragen tot de met de dag toenemende ontwikkeling van de geneeskundige bijstand, die deze belangrijke nationale en internationale instelling weet te verzekeren overal waar nood en ellende moeten verholpen worden.

Wegens gezondheidsredenen, werd aan de dierbare overledene, op zijn verzoek, in april 1958, eervol ontslag uit zijn ambt van Kamervoorzitter verleend.

Dit voortijdig heengaan vervulde zijn ruime vriendenkring met diepe verslagenheid, die echter naderhand zou gemilderd worden door de hartelijke betrekkingen, welke de meesten van zijn intiemeren met hem bleven onderhouden, terwijl zijn belangstelling voor de ontwikkeling bij de interpretatie van de beginselen en van de diep ingrijpende wijzigingen zowel in de structuur als in de werking van het gerecht, tot het uiterste toe scherp gespannen bleef.

Overmand door onuitwisbare herinneringen aan de nagedachtenis van de beminde afgestorvene, buigen wij met eerbied voor deze edele figuur, die door zijn loopbaan en zijn integrale toewijding aan het gerecht en aan de evenmens, een gouden schakel is in de continuïteit van ons Hof.

Omwille van zijn uitnemende verdiensten werd hij door de Koning talrijke malen in de Nationale Orden onderscheiden.

* * *

Geboren te Gent op 30 januari 1886, zoon van oud-stafhouder *Emile LIMPENS*, en opgeleid in de gestrengte en hooggehouden vaderlijke traditie, werd de latere emeritus-ondervoorzitter in de rechtbank van eerste aanleg alhier *Georges Limpens* in 1914 opgenomen op het tableau van de Orde der Advokaten van zijn geboortestad.

Zijn rechtvaardigheid en loyaliteit effenden de weg tot de magistratuur, waarin hij in 1919 als substituut procureur des Konings te Kortrijk werd opgenomen en in welke hoedanigheid hij alras kon bogen op een gunstige reputatie. Hoogstaande morele hoedanigheden en een uiterst professionele geschiktheid droegen bij tot zijn benoeming in 1934 als rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Gent, waar hij, na o.m. gedurende twaalf jaar lang het ambt van onderzoeksrechter te hebben waargenomen, bij Regentsbesluit van 12 november 1946 tot ondervoorzitter werd benoemd.

Even verdienstelijk burgerlijk magistraat bij de Krijgsraad te Gent, was hij een terecht geprezen voorbeeld van bescheidenheid en onbaatzuchtigheid.

Zijn grote doelstelling had hij, in alle eenvoud, ruim verwezenlijkt: in alle omstandigheden met goedhartigheid de waarheid te dienen.

* * *

Op 8 februari 1968 overleed te Merelbeke-Lemberge de heer *Gerard DE SMET*, ere-ondervoorzitter in de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde.

Te Zomergem geboren op 25 november 1903, promoveerde hij op 10 oktober 1929 tot doctor in de rechten en volbracht hij zijn stage bij de balie te Gent, waar hij op 21 november 1932 op het tableau van de Orde der Advokaten werd ingeschreven.

Op 1 december 1934 werd hij tot plaatsvervangend vrederechter van het kanton Kaprijke benoemd.

Na de bevrijding van 's Lands grondgebied, werd hij, bij besluit van de Regent van 15 september 1944, benoemd tot substituut-krijgsauditeur te velde. In de uitoefening van dit ambt, gaf hij blijk van een zeer geprezen rijpheid van geest en van bezadigdheid. Amper een jaar later, werd hij, bij besluit van de Regent van 21 september 1945, tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde benoemd en, bij Koninklijk besluit van 24 augustus 1953, tot ondervoorzitter in diezelfde rechtbank.

Deze opeenvolgende gerechtelijke ambten werden door de heer De Smet met nauwgezetheid en een nimmer afnemende bezorgdheid waargenomen.

Door de grondige kennis van de hem toevertrouwde zaken, was hij steeds in de mogelijkheid de terechtzittingen die hij voorzit, met vaste hand te leiden en tevens zijn volle aandacht te schenken aan de argumenten van de verdediging voor wier rechten hij steeds het ruimste begrip betoonde.

Onder een vleugje fijne humor die de gestrengheid van de rechter vermocht te milderen, verborg hij een zekere beschroomdheid ten opzichte van de macht die hem door de wet in handen was gegeven.

Moedig en vruchteloos kampend tegen een verminderde gezondheid, werd zijn uitzonderlijke werkkraft allengs overmand; ten diepste in zijn onverzettelijke trots getroffen, verzocht hij om zijn ontslag dat hem, samen met de eretitel van zijn ambt verleend werd bij Koninklijk besluit van 9 juli 1965.

Gedurende de sombere oorlogsjaren had hij zich volledig ten dienste gesteld van zijn land en van zijn medeburgers. Velen onder hen verdedigde hij vóór het Duitse krijgsgerecht, lenigde hij de nood of onttrok hen aan de opzoekingen van de vijand, tot hij zelf werd aangehouden. Hij werd dan ook als *politiek gevangene* erkend.

De heer De Smet was officier in de Kroonorde, ridder in de Leopoldorde, houder van het Kruis van politiek gevangene, van de zilveren erkentelijkheidsmedaille en van de herinneringsmedaille van de Oorlog 1940-1945.

* * *

De heer **Joseph VANDERMEERSCH**, geboren te Oudenaarde, op 13 januari 1876 en aldaar overleden op 17 juli 1967, emeritus rechter in de rechtbank van eerste aanleg in zijn geboortestad, vermocht, gedurende zijn lange loopbaan in dienst van het onderzoeksgerecht, een hoge graad van verdienstelijkheid te verwerven.

Het heengaan van deze bescheiden man, van deze minzame magistraat, van deze buitengewoon toegewijde onderzoeksrechter, heeft velen onder ons, de meesten zijn hier trouwens aanwezig, oprecht ontroerd.

Begaafd met een fijngevoelige kultuur en een edelmoedig hart, was hij steeds bereid om zijn medemens, en in de eerste plaats de noodlijdenden en de ongelukkigen, te steunen en te helpen.

In de schoot van de Commissie van Openbare Onderstand te Oudenaarde, waarvan hij een actief lid was, heeft hij onder dit oogpunt een onuitwisbare herinnering achtergelaten.

Doch onder die ingeboren goedhartigheid schuilde een niet te vermoeden karaktervastheid, die hem ertoe bracht zijn plicht met alle eenvoud doch onwankelbaar te vervullen.

Bij het herdenken van de persoonlijkheid van de dier-

bare afgestorvene worden immers onvermijdelijk beelden opgewekt uit de periode van 's lands bezetting toen hij ten opzichte van de vijand blijk gaf van volledige onafhankelijkheid en van een uitzonderlijke lofwaardige houding onder oogpunt van vaderlandsliefde en burgertrouw.

Dergelijke houding kon door de vijand niet geduld worden: na opsluiting in de gevangenis te Gent, en veroordeling door het Duitse Krijgsgerecht, werd hem op 17 februari 1942, met onmiddellijke uitwerking, door de militaire Bevelhebber der Duitse Weermacht voor België en Noord-Frankrijk, elke openbare bedrijvigheid verboden. Grotere blijk van waardering kon hem door de vijand moeilijk betoond worden!

In zijn grenzeloze goedheid was hij steeds bekommerd om het lot van de zedelijk verwaarloosde jeugd voor wie hij zich, in de schoot van het Beschermingscomité van het arrondissement Oudenaarde, gedurende vele jaren, onverpoosd beijverde tot het opdrijven van hun moreel en stoffelijk welzijn.

Voor zijn talloze pupillen — hij had er op zeker ogenblik meer dan zestig — zorgde hij als een vader, verschafte hun steun en aanmoediging, en stelde zijn woning tijdens de zondagen en verlofperiodes te hunner beschikking.

Indien ooit een gedenkpenning moest geslagen worden tot het memoreren van de nagedachtenis van een weldoener van de ongelukkige jeugd, zouden geen edeler trekken als beeldenaar kunnen gevonden worden dan die van de heer emeritus-rechter Joseph Vandermeersch.

* * *

Eerbiedwaardig en bewonderenswaardig, zoals zijn ganse leven en loopbaan waren geweest, was ook de leeftijd waarop de 91-jarige, *emeritus-vrederechter der kantons Deinze en Kruishoutem*, de heer **Cyriel FAIGNAERT**, op 27 april 1968, in laatstgenoemde, en door hem zozeer geliefde kantonale hoofdplaats, overleed.

Reeds meer dan 20 jaar tot het emeritaat verheven en alhoewel aan de meesten onder ons persoonlijk niet bekend, is de door hem verworven faam onuitwisbaar gegrift in de annalen van de magistratuur.

In de omgang en bij het vervullen van zijn ambt, in stille en rustige waardigheid, was hij een eenvoudig en voorkomend man, wiens levensbeschouwing en opvattingen innig waren dooreengestrengeld met zijn hoogstaand levensideaal: te allen prijze zijn plicht volbrengen.

In het uitoefenen van zijn functies achterhaalde hij de strikte feiten, bepaalde hij de juiste draagwijze der aan te wenden middelen en vermeed hij met zorg elke overbodige uitweiding.

De stijl van zijn vonnissen was van een treffende eenvoud, maar het oordeel dat er in besloten lag, des te juist.

Deze zeer verdienstelijke magistraat, voor wie in de uitoefening van hetgeen hijzelf als een verheven opdracht eerde, geen belemmeringen konden bestaan, moest evenwel in 1944, op reeds gevorderde leeftijd, op doktersadvies angstvallig elke vermoeiende activiteit vermijden: het was in die periode, wanneer ingevolge het oorlogsgebeuren alle autoverkeer werd stopgezet, dat hij, uit loutere bekommernis voor zijn ambt, geregeld de verplaatsing van Kruishoutem naar Deinze ondernam... per fiets.

De heer Faignaert was het type van de landelijke vrederechter in hart en ziel, verknocht met de gebruiken en gewoonten van de aan zijn schier vaderlijke bezorgdheid toevertrouwde kantons, welke hem, in al hun particulariteiten, tot in hun verste uithoeken waren bekend.

Geboren te Nederbrakel op 11 oktober 1876 en gepromoveerd tot doktor in de rechten in 1903, was hij reeds

in 1904 plaatsvervangend vrederechter in zijn geboorteplaats en sedert 1907 vrederechter te Kruishoutem. Bij Koninklijk besluit van 3 mei 1933 werd hij tevens belast met de bediening van het belangrijk kanton Deinze.

Gesneden uit het hout der sterken mocht hij de vreugde smaken van een zo langdurig als welverdiend emeritaat.

* * *

In de persoon van de heer *Joseph LAHOUSSE*, toegevoegd vrederechter van het kanton Aalst, wiens afsterven in de leeftijd van nauwelijks vijftig jaar, na een langdurige en onverbiddelijke kwaal, door zovelen hartsgrondig wordt gevoeld, verloor de magistratuur een voortreffelijk medewerker, de gemeenschap een voornaam burger, zijn gezin een uitmuntend echtgenoot en vader.

Geboren te Antwerpen op 15 maart 1917, werd hij op 25 september 1943 ingeschreven op het tableau van de Orde der Advokaten te Dendermonde, waar hij zich spoedig liet opmerken door zijn vlugge en schandere geest, zijn drang naar studie en een opvallende wel-sprekendheid.

Reeds na enkele jaren rechtspraktijk werd hij bij Regentsbesluit van 3 mei 1948 tot plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het kanton Zele benoemd en amper een jaar later tot toegevoegd vrederechter van het belangrijk kanton Aalst.

Was hij hoofdzakelijk belast met de rechtbedeling in de politierechtbank, waarvan hij de terechtzittingen met vaste doch hoffelijke hand leidde, toch had hij tevens en daarnaast een niet onbelangrijk aandeel in de algemene activiteit van het vrederecht.

Zijn sociaal gevoel en verbondenheid ging vooral naar de minderbedeelde, de jeugd en de vrede in het gezin.

Als voorzitter van talrijke familieraden, beperkte hij zich niet tot het volbrengen van enkel zijn opdracht hem door de wet toevertrouwd, maar legde hij tevens een actieve belangstelling aan de dag voor de gezinnen die een kostwinner hadden verloren, voor de opvoeding van de wezen en voor hun bescherming.

Zijn aandenken zal door talloze vrienden in ere worden gehouden.

* * *

Door het overlijden op 25 augustus 1967 van een van haar verkleefde medewerkers, de heer rechter *Paarwel HOLVOET*, werd ook de rechtbank van koophandel te Kortrijk zwaar getroffen.

Geboren in 1905, had hij het diploma van licentiaat in de handelswetenschappen verworven en had hij zich ten dienste gesteld van de bloeiende familiezaak die later onder zijn kundig beleid groots zou uitgebouwd worden.

Toen in de vervanging van een afgestorven lid van de consulaire magistratuur te Kortrijk moest voorzien worden, werd onmiddellijk de naam van de heer Holvoet vooropgezet omwille van zijn groot gezag en reputatie in het milieu van handel en nijverheid.

Aldus werd hij bij Koninklijk besluit van 5 april 1954 tot plaatsvervangend rechter en bij Koninklijk besluit van 9 augustus 1963 tot rechter aangesteld.

De overledene was een waardig en innemend collega, stipt en bereidwillig, die geleidelijk aan zijn weg had gevonden in de complexiteit van zijn gerechtelijke opdracht en de geplogenheden van het rechtsleven.

In de beraadslagingen was het niet zelden zijn advies dat de scherpe eisen van de wet tot mildering vermocht te brengen. Zijn ruime ervaring kwam steeds zijn collega's ten zeerste ten goede.

Verduldig en moedig droeg hij in volle berusting de pijnlijke ziekte welke hem langdurig in haar ban hield.

Het ganse leven van deze man van waardigheid en

stijl, had zich gekristaliseerd rond twee kernen: goedheid en rechtvaardigheid.

* * *

In de heer *Gaston CREMERS*, in leven gewezen rechter in de rechtbank van koophandel te Aalst, had de consulaire magistratuur aldaar gedurende meer dan twintig jaar een verdienstelijk en gezagvol medewerker.

Zijn overlijden te Aalst, op 4 mei 1968, werd in dit midden dan zeer pijnlijk gevoeld.

Geboren te Ledeberg op 22 september 1885, uit een zeer achtenswaardige familie, vervoege hij bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog, het leger en volbracht, op schitterende wijze, in de hachelijke omstandigheden welke het oorlogsgebeuren in de vuurlinie tot een gruwel maakten, zijn vaderlandse plicht.

Na de oorlog, vestigde hij zich te Aalst, waar hij als werklustig en eerlijk zakenman alras de algemene achting genoot: zijn verdiensten gingen aan de rechtbank van koophandel niet voorbij, die hem dan ook onder haar leden wenste te tellen.

Bij Koninklijk Besluit van 11 oktober 1934 werd de heer Cremers tot plaatsvervangend rechter in de rechtbank van koophandel te Aalst aangesteld en bij Regentsbesluit van 14 februari 1946 tot rechter.

Dit ambt vervulde hij met het hoogste besef van zijn verantwoordelijkheid, stipt en nauwgezet naar een gezonde opvatting van recht en billijkheid.

Door ziekte overmand nam hij in 1957 eervol ontslag.

Deze voortreffelijke man werd later nog onherstelbaar getroffen in zijn innigste affecties door het overlijden van zijn enige zoon, een beloftevol jong geneesheer, die terwijl hij hulp verstreekte aan een gewonde bij een verkeersongeval, in tragische omstandigheden om het leven kwam.

De heer Gaston Cremers was officier in de Kroonorde, ridder in de Leopoldsorde en tevens houder van het Vuurkruis en van andere militaire ereken.

* * *

Op 13 september 1967 overleed te Brugge, in de hoge leeftijd van 84 jaar, de heer *Maurice GEUENS*, advocaat en oud-stafhouder, die sedert 61 jaar aan de Balie te Brugge was verbonden.

Hij legde inderdaad zijn eed af op 29 september 1906, en werd, ter gelegenheid van zijn zestigjarig jubileum, in de maand mei 1967, met luister door al zijn confraters en vrienden, zomede door de magistratuur gevierd, en tot commandeur in de Orde van Leopold II benoemd.

Tweemaal tot stafhouder van de Brugse Balie verkozen en wel in de jaren 1934-1936 en 1958-1959, was hij ook van 1936 tot 1946 lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, gedurende meer dan vijftien jaar voorzitter van het Bureau voor Kosteloze Raadpleging en gedurende meer dan twintig jaar een bijzonder schrander schepen van Financiën van de stad Brugge.

Aldus behartigde de heer Geuens zowel de belangen van zijn stadgenoten als van de Natie met opvallende bekwaamheid en onbegrensde toewijding. Als lid van de Balie was de heer Geuens steeds een voorbeeld van ernst en plichtbesef.

Daar hij zich vooral op de studie van het handelsrecht had toegelegd, werd hij geregeld als curator in belangrijke faillissementen aangeduid, die hij met zorg, stiptheid en bekwaame spoed wist te vereffenen.

Tot zijn laatste levensmaanden trof men hem dagelijks aan in het gerechtshof, waar hij met opgeruimde werklust en dynamisch overtuigingstalent, de hem toevertrouwde belangen kwam behartigen.

* * *

De heer *Rodolphe DE WINTER*, advocaat te Aalst, overleed aldaar op 7 oktober 1967.

Door de natuur begaafd met een gezond verstand, wars van elke vorm van engteestigheid en daarenboven steeds getuigend van een onwankelbaar optimisme, had hij gedurende zijn lange advokatuur een brede vriendenkring verworven alsmede de uitgesproken achting en sympathie zowel van de magistratuur als van zijn confraters.

Inzonderheid als rechtskundig bijzitter in de werk-rechtersraad te Aalst, verleende hij jarenlang een belangrijke en hooggewaardeerde medewerking bij het oplossen van veelal kiese arbeidsgeschillen.

Meester De Winter maakte sinds 1925 deel uit van de Orde der Advokaten te Dendermonde, waar zijn heengaan ten eerste wordt betreurd.

* * *

De heer *Jacques VAN DE VELDE-WINANT*, zoon en kleinzoon van befaamde advocaten van de Gentse Balie, en zelf een volwaardig jurist, overleed te Gent op 11 februari 1968, in de leeftijd van 64 jaar.

De loopbaan van deze vooraanstaande vertegenwoordiger van de advokatuur en van haar rijke tradities, was een lofzang aan de verhevenheid van de menselijke geest in zijn uitingen van wetenschap, kunst en letteren.

Hij had zich, aan de ene kant, vrijwillig onderworpen aan de gestrengheid van de rechtskundige vorm, toch had hij zich, aan de andere kant, nimmer kunnen ontrukken aan zijn grootste voorliefde: de klassieke literatuur. En evenals zijn vader las hij zowel Vergilius en Homerus als Plato en Seneca in de oorspronkelijke tekst en steeds in de welig lederen Renaissance-uitgaven waarmee zijn bibliotheek zo rijk was gestoffeerd. Met zijn temperament en zijn persoonlijkheid kon hij dan ook niet anders zijn dan een vurig verdediger van het kunstpatrimonium van zijn geboortestad.

Eerbied dwong hij af door zijn opmerkelijke gaven als advocaat, zijn rechtgeaardheid en zijn verdraagzaamheid.

Ettelijke malen opgenomen in de tuchtraad van de orde der advocaten, genoot hij het onvoorwaardelijk vertrouwen van de magistratuur.

Zijn indrukwekkende reeks commentaren, artikelen, nota's en recensies, gepubliceerd in de «*Jurisprudence Commerciale des Flandres*» en het «*Journal des Tribunaux*», bezorgden hem een ereplaats tussen de practici van het handelsrecht.

Het lag dan ook regelrecht in de lijn van zijn activiteiten dat hij als lid van de Commissie tot hervorming van de wetten op de handelsvennootschappen, zijn ervaring kon concretiseren door een aangeprezen medewerking.

Zijn carrière met zoveel étapes als voorzitter van de «*Conférence française du Jeune Barreau*», toegevoegd burgerlijk rechter bij de Krijgsraad, lid van diverse commissies op het hoogste niveau van de rechtsontwikkeling, plaatsvervangend vrederechter, plaatsvervangend adjunct-referendaris bij de rechtbank van koophandel alhier, lid van de tuchtraad, ondervoorzitter van het Bureau voor Kosteloze Raadplegingen, en dies meer, was de schitterende ontwikkeling van de beginselen welke hij onder de eruditie van thans nog befaamde meesters als Seresia en Würth had verworven.

Zijn heengaan liet tevens een onherstelbare leemte in het «*Hoger Instituut voor Franse Cultuur*» te Gent, dat, onder zijn bezieling, impulsen en initiatieven, de moeilijke en vaak ondankbare zorg op zich had genomen om de Vlaamse intellectuele jeugd van heden, in te wijden in en te verzoenen met de Franse kultuurtradities.

Taaie voorvechter van deze kulturele integratie, maakte hij van zijn openingsreden gebruik om telkenmale een

probleem uit de intellectuele aktualiteit te belichten met taalvirtuositeit en diep humanisme.

Getroffen doch niet gevelde door een onverzoenlijke kwaal, vermocht hij deze veeleer moedig te dragen dan te ondergaan, en zocht hij heil en verpozing in een opgedreven, onthutsende activiteit.

Diezelfde dapperheid als in zijn strijd tegen de dood, had hij reeds betoond tijdens de bittere gevechten om het kanaal Gent-Terneuzen, in mei 1940.

Naast die eervolle vermelding aan de dagorde van de legerleiding, werd Meester Jacques Van de Velde-Winant, omwille van zijn grote verdiensten als mens, als burger, als soldaat en als jurist, talrijke malen vereermerkt.

Het heengaan van deze dierbare vriend, wiens gestalte zo vertrouwd was in de gerechtszalen en in de wandelingen van ons gebouw, een tikje nonchalant met de eeuwige sigaret aan de lippen en sprankelende lichtjes in de ogen, wordt door tallozen oprecht en diep aan gevoeld.

* * *

Na een ongelijke, doch moedige strijd tegen een zeer pijnlijke ziekte, overleed te Brugge, op 17 april 1968, de heer *Lucien MEULEMAN*, advocaat en plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het derde kanton Brugge.

Geboren te Evergem, op 26 mei 1919, behaalde hij in juli 1943, aan de Rijksuniversiteit te Gent, het diploma van doctor in de rechten.

Door de oorlogsomstandigheden verhinderd onmiddellijk daarop zijn stage aan te volgen, kon hij pas op 5 februari 1945 bij de balie te Brugge opgenomen worden.

Deze stage, aanvankelijk volbracht onder de kundige leiding van wijlen de heer advocaat en oud-stafhouder, Gaston Verougstraete, een der voornaamste advocaten van de Brugse balie, werd na diens vroegtijdig heengaan, voltooid onder het vaderlijk gezag van wijlen de heer oud-stafhouder, Joseph Schramme.

Zeër vlug wist Meester Lucien Meuleman zich, door zijn hoedanigheden en beroepsbekwaamheid, te ontpoppen tot een van de beste advocaten onder de jongere generatie.

In de daaropvolgende jaren legde hij zich met de meeste ijver en werklust toe op het grondig uitdiepen van zijn juridische kennis.

Omwille van zijn grote ervaring in rechtszaken en zijn onbegrensde eerbied voor zijn medemensen, werd hij, zowel door de magistraten als door zijn confraters, ten eerste gewaardeerd.

Het was dan ook tot eenieders voldoening, dat deze niet onverdiend geprezen jurist bij Koninklijk Besluit van 7 november 1956 tot plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het derde kanton Brugge benoemd werd.

De hem, ook in deze hoedanigheid toevertrouwde zaken, werden altijd met een opvallende zorg en toewijding behandeld.

Eveneens als plaatsvervangend lid bij de Probati-commissie te Brugge, maakte hij zich verdienstelijk.

Het is dan ook met oprechte smart, dat het verscheiden van deze volwaardige jurist, die de genegenheid van eenieder wegdroeg, in de bloei van zijn leven, door iederen werd betuerd, en zeker niet in het minst omwille van zijn doeltreffende sociale acties.

* * *

Amper 37 jaar oud, overleed de heer *Jan FLAMEY*, advocaat te Wervik.

Gesproken uit het kroostrijk gezin van de heer gerechts-deurwaarder Paul Flamey, was hij van in zijn prille jeugd vertrouwd met de gebruiken uit het gerechtelijk

milieu en was hij begaan met de werking van het gerecht in al zijn onderdelen.

Ernstig, bezadigd en voornaam, liet hij zich als dynamisch advocaat onmiddellijk opmerken én door zijn werklust, én door de uiterste zorg waarmede hij de hem toevertrouwde zaken en belangen benaastigde.

In zijn intense betrekkingen met de magistratuur en zijn confraters, had hij op slag de sympathie van eenieder verworven.

Zeer sociaal denkend en ijverend, genoten vooral de minderbedeelden zijn uitgesproken belangstelling, raadgevingen en bijstand.

Gezagvol kultuurdrager, had hij, in de hoedanigheid van voorzitter van belangrijke en vooraanstaande verenigingen en genootschappen in Vlaanderen, de volle genegenheid om metterdaad op te treden ter billijke oplossing van streek- en taalproblemen waarvoor hij zich sedert jaren, met de inzet van zijn gehele persoonlijkheid, inspande.

* * *

Voor de Koning, vorder ik, dat het aan het Hof behage te verklaren, dat het zijn werkzaamheden herneemt.

(118) Zie : *De Page en Dekkers* - dl. IX - nr. 851.

(119) Zie o.m. : Prof. J. Percerou : « *La liquidation du passif héréditaire en droit français et comparé* », Rev. trim. dr. civ., 1905, blz. 589 en volg.; - Edgard Frère : « *De l'acceptation d'une succession sous bénéfice d'inventaire en droit français et belge ainsi qu'en droit comparé* » - Leuven, 1936, 417 en volg. Terwijl de beneficiaire nalatenschap een onderscheiden vermogen zou dienen uit te maken, bestemd om te worden vereffend, een versteend vermogen dat in de toestand zou blijven op de dag van het overlijden, valt zij integendeel in het patrimonium van de erfgenaam en onder diens macht, en deze is er zelfs wettelijk niet toe gehouden het te vereffen (De Page en Dekkers - dl. IX - nr. 880), alhoewel de rechtspraak nochtans de benoeming, op verzoek van de schuldeisers, van een gerechtelijk beheerder of bewindvoerder heeft aangenomen (*loc. cit.* - nrs. 957 tot 959 en de voetnoten).

Voor de talrijke moeilijkheden welke daaruit voortspuiten, raadplege men De Page en Dekkers, op. cit., nr. 961, nr. 1, litt. a en b, blz. 685.

(120) Weliswaar wordt de erfgenaam, die onder voorrecht heeft aanvaard, door art. 803 - B.W. met het beheer van de goederen der beneficiaire nalatenschap belast, en moet hij van zijn beheer rekening en verantwoording doen aan de schuldeisers en aan de legatarissen, doch dit beheer wordt slechts op rudimentaire wijze geregeld, brengt de aansprakelijkheid van de erfgenaam slechts ingeval van zware schuld in het gedrang (Pothier, - « *Des Succession* », hoofdstuk III, afd. III, art. 2; - Schicks en Vanisterbeek - B. V. - nr. 655 - blz. 157), en de erfgenaam kan zich van dit beheer naar goeddunken ontlasten. Bovendien, wordt het overleggen van rekening en verantwoording aan geen enkel termijn onderworpen; de wet bepaalt zelfs niet of de rekening en verantwoording aan het beheer van de erfgenaam een einde stelt. Tenslotte, werd door de wet de mogelijkheid niet voorzien om het beheer aan een derde toe te vertrouwen, wanneer de erfgenaam bewezen heeft dat hij tegen dit beheer niet opgewassen was, terwijl geen woord gerept wordt over de ingewikkelde toestand volgende, gedurende de onverdeeldheid, uit de samenloop van verscheidene beneficiaire erfgenamen of uit de samenloop van dergelijke erfgenamen met eenvoudige erfgenamen (zie De Page en Dekkers, op. cit., nr. 960).

(121) Dit hoofdzakelijk bezwaar vloeit noodzakelijk voort uit de twee andere bezwaren. Daar de beneficiaire nalatenschap in handen wordt gelaten van de erfgenaam, en hem de zorg wordt overgelaten om de schuldeisers en de legatarissen uit te betalen, kan dit individualistisch beginsel geenszins leiden tot een vereffening die met die van het faillissement zou kunnen vergeleken worden. Voor die vergelijking raadplege men : « *De Page en Dekkers*, dl. IX - nr. 854, blz. 615 en 616.

(122) Deze jurisprudentiële hulpmiddelen, eerder ingegeven door het opportuniteitsbeginsel dan wel aanvaardbaar op zuiver wettelijk gebied, kunnen als volgt worden samengevat :

1°/ Vervanging van de nalatige beneficiaire erfgenaam door een gerechtelijk beheerder (zie de Franse rechtspraak in Baudry-Lacantinerie en Wahl, « *Successions* », B. II, nrs.

1503-1505, en de aangenomen oplossingen vermeld door deze auteurs onder nrs. 1508 en volg.; zie ook : *Plantol* en *Ripert*, B. IV, nrs. 435 en volg.);

2°/ Machtiging door de rechter verleend voor het vervullen van door de wet niet voorziene handelingen (zie : *Aubry en Rau*, B. X, § 618 en noot (27); *Laurent*, B. X, nr. 149; *Huc*, B.V., nr. 242; *Garsonnet* en *Cezar-Bru*, 3de uitg., B. VII, nr. 256; *Baudry-Lacantinerie* en *Wahl*, « *Successions* », B. II, nr. 1357);

3°/ Toepassing « *sensu lato* » van het verzet voorzien bij art. 808 - B.W. met het oog op de vermeerdere van de collectieve regelingen (Zie : *De Page en Dekkers*, dl. IX, nrs. 907 en volg., en de in voetnoten vermelde rechtspraak);

4°/ Voorkeur gegeven aan de beneficiaire erfgenaam, die het beheer verzekert, op de beslagleggende schuldeiser (Zie : *De Page en Dekkers*, dl. IX, nr. 889, blz. 638 tot 640);

5°/ Verhaal verleend aan de verzetdoende niet betaalde schuldeisers tegen de uitbetaalde schuldeisers (Zie : *De Page en Dekkers*, dl. IX, nr. 913, blz. 654 en 655);

6°/ De aan de beneficiaire erfgenaam erkende toelating om de legatarissen niet uit te betalen wanneer het actief van meefat aan onvoldoende blijkt om de schulden en onkosten te dekken (Zie : *De Page en Dekkers*, dl. IX, nr. 920, litt. B, blz. 660 en 661);

7°/ Extensieve toepassing van art. 508 van boek III, titel I, van het Wetboek van koophandel, betreffende het faillissement, met betrekking tot de veelvuldige verdelingen (Zie : *De Page en Dekkers*, dl. IX, nr. 918, blz. 657 tot 659).

(123) Fr. Laurent : « *Avant-projet de revision du Code civil* » - deel III - 1883 - artikelen 932 tot 937.

(124) Van Biervliet : « *Rapport sur la revision du titre des successions* », uitgebracht uit naam van de « *Commission belge de revision du Code civil* ».

(125) Prof. J. Percerou : « *Rapport présenté au nom de la Commission chargée de la préparation d'un projet de loi sur le règlement du passif héréditaire* » - « *Bulletin de la Société d'Etudes législatives* » - 9de jaar - 1910 - Tweede deel - Vraag nr. 21 - blz. 235 tot 267.

(126) « *Studiecentrum tot Hervorming van de Staat* » - « *Hervorming van de Rechtspleging* » - Deel II - 1938 - hoofdstuk XXXVI - « *Het voorrecht van boedelbeschrijving en het stelsel der onbeheerde nalatenschappen* » - blz. 291 tot en met 308.

(127) *Parl. Besch.* - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 437 tot en met 444.

(128) Idem - blz. 408.

(129) Zie in het « *Bürgerliches Gesetzbuch* » (B.G.W. - §§ 1909, 1960, 1967, 1975, 1981 tot 1988, 2013 en 2062, 1.) de instelling van de « *Nachlassverwaltung* » en

(139) Het voorstel van *Fr. Laurent*, dat het beheer van de goederen van de nalatenschap aan de beneficiaire erfgenaam «de plano» onttrekt, om het toe te vertrouwen aan de schuldeisers, vertegenwoordigd door een *curator* (voorstel dat in verband stond met zijn voorstel tot inrichting van het «kennelijk onvermogen» (*déconfiture*) of *faillissement* van de niet-kooplieden), werd dus verzaakt, omdat deze maatregel een blijk zou betekenen van onverdiend, althans vroegtijdig, wantrouwen t.o.v. de beneficiaire erfgenaam.

Naar onze bescheiden mening, is echter het stelsel aanbevolen door *Fr. Laurent*, en enigszins ontleend aan het *Duitse recht* (B.G.B. - § 1975 en volg.) en aan het *Zwitserse recht* (Zw. B.W. - artt. 593 en volg.), de meest rechtvaardige, duidelijke en logische oplossing. Zie ook in die zin : *Percerou* : «*La liquidation du passif héréditaire en droit français et comparé*», Rev. trim. dr. civ., 1905, blz. 811 en volg. ; *De Page en Dekkers* - dl. IX, nr. 962, blz. 687.

(140) Art. 793, tweede, derde en vierde lid - B.W., aldus aangevuld door art. 95 - § 1 - van art. 3, titel III, hoofdstuk I der wet van 10 oktober 1967 houdende het *Gerechtelijk wetboek*. Men vergelijkte met een nagenoeg gelijkaardig stelsel in het *Italiaans Burgerlijk wetboek* van 1942, art. 498.

(141) Art. 808 - B.W., zoals het vervangen wordt bij art. 95 - § 3 van art. 3, titel III, hoofdstuk I der wet van 10 oktober 1967 houdende het *Gerechtelijk wetboek*.

(142) Art. 809, eerste lid - B.W., zoals het vervangen wordt bij art. 95 - § 3 van art. 3, titel III, hoofdstuk I van voormelde wet.

(143) Principe ontleend aan *Pothier* : «*Des Successions*» (hoofdst. III, afd. III, art. 2) dat door *Fr. Laurent* terecht fel geheld werd in zijn «*Principes de droit civil*», B.X., nr. 124, en in zijn «*Avant-projet de révision du Code civil*», B. III, 1883 - sub art. 933 - nr. 4 - blz. 553 en 554, alsook door *De Page en Dekkers*, dl. IX, nr. 961 - nr. 2, blz. 685 en 686, en nr. 957, blz. 681 en 682, doch waarvan de toepassingen enigszins verholpen werden door de Franse rechtspraak.

(144) Art. 95 - § 3 van art. 3, titel III, hoofdstuk I der wet van 10 oktober 1967 houdende het *Gerechtelijk wetboek*.

(145) Zie de artikelen 1186 tot 1193 - G.W. voor de verkoop van de onroerende goederen en de artikelen 1194 tot 1204 voor de verkoop van roerende goederen. Men raadplege desaangaande het verslag van wijlen de Kon. Commissaris Ch. Van Reepinghen in : *Parl. Besch. - Senaat* - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 270 tot 273.

(146) Zie de uiteenzetting van deze moeilijkheden in *De Page en Dekkers*, dl. IX, nr. 960, litt. B., blz. 684.

(147) Art. 95 - § 4 van art. 3, titel III, hoofdstuk I der wet van 10 oktober 1967 houdende het *Gerechtelijk wetboek*.

(148) Men zal vaststellen dat deze aanwijzing door art. 1228 - G.W. opgedragen wordt aan de «*arrondissementsrechtbank*», wat vanzelfsprekend een materiële vergissing is, te wijten aan de tijdens de besprekingen van het ontwerp van *Gerechtelijk wetboek* aangebrachte wijzigingen. Er dient dan ook te worden gelezen : «*rechtbank van eerste aanleg*», onder wier bevoegdheid deze aangelegenheid ressorteert.

De vraag rijst bovendien of niet de rechtbank van eerste aanleg bedoeld werd, doch eigenlijk de *voorzitter* van deze rechtbank, daar het *tweede lid* van voormeld art. 1228 - G.W. bepaalt dat de «*beschikking*» (in de Franse tekst : «*L'ordonnance*») van aanwijzing van de curator bij uittreksel bekendgemaakt wordt in het «*Belgisch Staatsblad*»?

Een wetsvoorstel door de hr. volksvertegenwoordiger J. Defraigne bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediend heeft trouwens tot voorwerp bovenvermelde materiële vergissing te doen herstellen en tevens te doen bepalen dat de aanwijzing van de curator tot een onbeheerde nalatenschap onder de bevoegdheid valt van de *voorzitter* van de rechtbank van eerste aanleg : *Parl. Besch. - Kamer* - Zitt. 1967-1968 - nr. 475/3 - 3 januari 1968 - blz. 3.

(149) Art. 96 van art. 3, titel III, hoofdstuk I der wet van 10 oktober 1967 houdende het *Gerechtelijk wetboek*.

(150) Artt. 812 en 814 - B.W. worden opgeheven door art. 20 van art. 2, titel III, hoofdstuk II, afdeling I, van voormelde wet.

(151) Men raadplege desaangaande het verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen in : *Parl. Besch. - Senaat* - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 273 tot 277.

(152) Art. 97 van art. 3, titel III, hoofdstuk I, der wet van 10 oktober 1967, houdende het *Gerechtelijk wetboek*, bepaling waarbij artikel 815 - B.W. vervangen wordt.

(153) Zie desaangaande : *Kluyskens* : «*Van het pactum van onverdeeldheid*», R.T. 1926, 299 - *Capitant* : «*L'indivision héréditaire*», Rev. critique, 1924, blz. 19 en 84. - *De Page en Dekkers*, dl. IX - nrs. 1078 tot en met 1083, blz. 795 tot 799.

(154) *Genin* : «*Hypothèques et Transcriptions*», nr. 240.

(155) *Van Biervliet* : «*Succession*», 2de uitg., nr. 283 - A - in fine.

(156) Artikelen 99 en 100 van art. 3, titel III, hoofdstuk I van de wet van 10 oktober 1967 houdende het *Gerechtelijk wetboek*.

(157) *Fr. Laurent*, B.X., nr. 320 ; *Van Biervliet* : «*Successions*» - 2de uitg., nr. 313 en noot ; *Planiol*, B. III, nr. 2361 ; *Planiol en Ripert* : «*Traité pratique*», B. IX, nr. 532 ; *De Page en Dekkers*, dl. IX, nr. 1030, litt. A - 1 - blz. 748 en 749.

(158) Zie de beschouwingen van *De Page en Dekkers*, in dl. IX, nr. 1030, litt. A., nr. 2, blz. 749.

(159) Zie o.m. : «*Luik*, 27 januari 1900, P.P. 1901, 6.

(160) Gepubliceerd in *R.D.P.* 1964-1965, blz. 139 tot en met 147.

(161) «*Sans doute, les civilistes peuvent-ils déplorer l'inefficacité relative des sanctions du droit privé, mais s'il est regrettable de devoir enregistrer le fléchissement du respect de la parole donnée et l'effet peu intimidant des sanctions civiles qui ne s'obtiennent qu'après une procédure longue et coûteuse, cette constatation n'est pas de nature à justifier une intervention systématique, du législateur pénal. Lui demander de suppléer régulièrement le droit civil dans son rôle sanctionnateur serait le détourner de sa véritable mission sociale. Le législateur belge l'a bien compris : il n'a placé le gendarme aux côtés du juge civil que lorsque l'inexécution du contrat est entachée de fraude ou lorsqu'elle porte atteinte à un intérêt général supérieur.....*» (*R.D.P.* 1964-1965, blz. 146 en 147).

(162) Zie daarvoor meer in : *De Page*, B. III, 2de deel, 2de uitg., nrs. 212, 213 en 232 tot en met 239bis, alsook *Renard* : «*La Fraude Paulienne*» - Verslag uitgebracht op het Congres der Notarissen van België, te Brussel, op 17-24 juni 1951 -

eiser van zijn verhaal tegen de oorspronkelijke schuldenaar, de delegant, ingeval van kennelijk onvermogen van de gedelegeerde (art. 1276); opheffing van de leveringsverplichting van de verkoper, zo de koper sinds de koop failliet gegaan is of in staat van onvermogen is geraakt (art. 1613); ontbinding van de vennootschap wegens het kennelijk onvermogen van een der vennoten (art. 1865 - 4°); ontbinding van de lastgeving wegens het kennelijk onvermogen hetzij van de lastgever, hetzij van de lasthebber (art. 2003); mogelijkheid voor de borg, zelfs voordat hij betaald heeft, de schuldenaar in rechte aan te spreken om door hem schadeloos gesteld te worden, indien de schuldenaar failliet gegaan is of in staat van kennelijk onvermogen verkeert (art. 2032).

(174) René Garraud : « De la déconfiture et des améliorations dont la législation sur cette matière est susceptible » - Uittreksel uit de « Revue pratique de Droit français » - Parijs - 1880.

Edmond Thaller : « Des faillites en droit comparé » - Parijs - 1887 - B.I. blz. 125 tot 199.

Fr. Laurent : « Avant-projet de revision du Code civil » - B. IV, titel III, blz. 396.

André Dupin : « De la faillite civile - Nécessité de son organisation » - Proefschrift - Grenoble - 1900.

Planiol en Ripert, B. VII, nr. 819.

H. Dautier : « Etude sur la déconfiture » - Proefschrift - Parijs - 1907.

R. Jan : « La faillite civile » - Proefschrift - Parijs - 1921.

P.H. Emile Toussaint : « Le problème législatif dit de la faillite civile » - Proefschrift - Aix-en-Provence - 1923.

Jean Constant : « La répression de l'insolvabilité frauduleuse » - op. cit. - R.D.P. 1936, blz. 184 tot 203.

H. De Page - B. III, 2de uitg. - 2de deel - nr. 166.

René Piret : « Organisation de la déconfiture ou faillite civile ? » - Ann. voor Rechtsgeleerdheid en Staatswetenschappen - deel VII - 1938-1939, blz. 60 tot en met 85.

René Piret : « Le statut des insolubles » - J.T. 1944 - blz. 49 tot 52.

E.R. Rigaux : « Des raisons qui ont empêché jusqu'à présent l'institution du délit d'insolvabilité frauduleuse des particuliers » - op. cit. - R.D.P. 1961-1962, blz. 565 tot en met 593.

W. Van Gerven : « La gestion du patrimoine d'autrui en droit belge et en droit comparé » - Noot onderaan Rb. Dendermonde (Kortg.), 13 april 1960, in R.C.J.B. 1963, blz. 130 tot 145; - zie ook R.W. 1962-1963, kol. 278 en noot van Jean Eeckhout.

(175) Het verslag van wijlen Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen in Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 413, omvat een omstandig overzicht van deze buitenlandse wetgevingen.

(176) Zie o.m. : voor Groot-Brittannië : de wet van 25 augustus 1883 en de « Bankruptcy Act » van 10 april 1914, alsook : Del Marmol ; « La faillite en droit anglo-saxon » - ; voor Nederland : wet van 20 januari 1896 ter invoering van de faillissementswet van 30 september 1893, alsook N.J. Polak : « Prae-advies betreffende de invloed van het faillissement op gesloten overeenkomsten » uitgebracht aan de « Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland » - 1963 - Tjeenk Willink - Zwolle - 1963 - blz. 1; - voor Duitsland : de wetten van 10 februari 1877 en 17 mei 1898; - voor Oostenrijk : de wet van 25 december 1868 en de verordening van 10 december 1914.

(177) « Studiecentrum tot Hervorming van de Staat » - « Hervorming van de Rechtspleging » - B. II. 1938 - Hoofdstuk XXIX - « Het kennelijk onvermogen » - blz. 132 tot en met 148; Hoofdstuk XXX - « De bedrieglijke insolventie » - blz. 149 tot 159.

(178) Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1955-1956 - nr. 346 - 26 juni 1956 (kennelijk onvermogen) - Idem - nr. 347 - 26 juni 1956 (bedrieglijke insolventie).

(179) Art. 143 van art. 3, titel III, hoofdstuk IV van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk wetboek - Zie de voorlichting in het verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen in : Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 412 tot 414.

(180) « Studiecentrum tot Hervorming van de Staat » - « Hervorming van de Rechtspleging » - B. II - 1938 - blz. 158 en 159.

(181) Idem, blz. 154 en 155.

(182) Wanneer een rechtspersoon, meer bepaald een handelsvennootschap, een misdrijf heeft gepleegd weegt haar strafrechtelijke aansprakelijkheid op de organen of de aangestelden door dewelke zij gehandeld heeft. Zo is het dat, bij de bankbreuk van een P.V.B.A., hij die in feite de zaakvoerder was, veroordeeld kan worden als dader van de eenvoudige of bedrieglijke bankbreuk van de vennootscha (Cass., 2 december 1963, Pas. 1964, I, 346. - Cass., 20 september 1965, Pas. 1966, I, 94).

Zo ook de beheerder van een samenwerkende vennootschap, of de afgevaardigde beheerder, zoniet de directeur van een naamloze vennootschap. De strafrechter moet dan niet de

hoedanigheid van handelaar in hoofde van de beklagde vaststellen. De beheerder is hoofddader en niet medeplichtige (Cass., 20 februari 1956, Pas. 1956, I, 633; Arr. Cass. 1956, 496; R.W. 1956-1957, kol. 1059).

(183) Zie over het verkrijgen, het behoud, en het bewijs van de hoedanigheid van handelaar, de referenten en de rechtspraak geciteerd door Prof. Jan Ronse en rechter Georges Nuytinck in hun Wetboek van koophandel - 1965 - Wetenschappelijke Uitgeverij E. Story - Scientia - Gent, onderaan artikel I van titel I, boek I, van dit Wetboek.

(184) « Studiecentrum tot Hervorming van de Staat » - « Hervorming van de Rechtspleging » - B. II - 1938 - blz. 155; André Dupin : « De la faillite civile - Nécessité de son organisation » - Proefschrift - Grenoble - 1900 - blz. 210 -; René Piret : « Le statut légal des insolubles », J.T. 1944 - blz. 52, kol. 1.

(185) Wegens eenvoudige bankbreuk dreigt art. 489 - S.W.B. met gevangenisstraf van één maand tot twee jaar, en wegens bedrieglijke bankbreuk met de criminele straf van de opsluiting, terwijl art. 490bis slechts gevangenisstraf voorziet van één maand tot zes maanden en geldboete van vijftig frank tot vijfhonderd frank, of een van die straffen alleen.

(186) Bij afwezigheid van vonnis waarbij de rechtbank van koophandel het faillissement uitspreekt, is de strafrechter bevoegd om zelf de staat van failliet, bestanddeel van de bankbreuk, vast te stellen. Hij is er zelfs toe verplicht deze vaststelling te doen, en het is daartoe onvoldoende aan te stippen dat de beklagde zijn staat van failliet erkent, zonder na te gaan of het vaststaat dat de beklagde opgehouden heeft te betalen en zijn krediet aan het wankelen is gebracht (Cass., 12 juni 1961, Pas. 1961, I, 1111; R.W. 1961-1962, kol. 1805). Wat deze twee laatste begrippen betreft raadplege men de rechtspraak vermeld door Prof. Jan Ronse en rechter Georges Nuytinck in hun Wetboek van koophandel, op cit., onderaan art. 437 van de algemene bepalingen van boek III (faillissementswet).

(

Cass. 18 november 1942 - Pas. 1942, I, 291; Cass., 30 mei 1960, Pas. 1960, I, 1121; R.D.P. 1960-1961, 633.

Er kan trouwens voortgezet of collectief misdrijf bestaan wanneer de strafbare handelingen of gedragingen, die uit één en hetzelfde bedrieglijk opzet voortspruiten, niet gericht zijn tegen dezelfde benadeelde of hetzelfde slachtoffer, b.v., in onderhavig geval, niet tegen dezelfde schuldeiser, op voorwaarde dat zij echter één enkel en zelfde juridisch goed bedoelen, b.v. het vermogen van de schuldenaar, pand van al zijn schuldeisers (Zie: Jean Constant, op. cit., blz. 210, in fine, kleine tekst).

(200) Zie o.m.: Cass., 14 oktober 1935, Pas. 1935, I, 366; Cass., 18 november 1942, Pas. 1942, I, 291.

(201) Zie de talrijke rechtspraak vermeld door Jean Constant, op. cit., nr. 157, blz. 220 en 221 - Adde: Cass., 22 maart 1965, Pas. 1965, I, 778.

(202) Zie: René Piret: « Le statut légal des insolvable » - J.T. 1944, blz. 49 tot 52. - E. Rigaux: « Des raisons qui ont empêché jusqu'à présent l'institution du délit d'insolvabilité frauduleuse des particuliers » - op. cit. - R.D.P. 1961 - 1962 - blz. 589 - Verslag van de hr. senator C. De Baeck in: Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1964-1965 - nr. 170 - 9 maart 1965 - blz. 21.

(203) Verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen in: Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 414.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1^e Kamer. — 20 juni 1968.

Eerste Voorzitter: M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever: M. Busin.
Advokaat-generaal: M. Colard.
Advokaten: Mrs. Van Ryn en Philips.

Faillissement. — Wisselagent. — Door derde gestelde zekerheid. — Rechten van de curator.

De derde die met zijn geld of waarden de zekerheid van een wisselagent heeft gesteld, blijft er ten opzichte van deze laatste eigenaar van. Die zekerheid heeft alleen tot doel hetgeen het dividend te boven gaat te waarborgen ten voordele van de schuldeisers, die krachtens art. 71 van de wet van 30 december 1867 bevoorrecht zijn.

De curator van het faillissement van de wisselagent is derhalve niet bevoegd de rechten uit te oefenen welke alleen aan de schuldeisers toekomen, die een bijzonder voorrecht genieten op de goederen waarop de gefailleerde geen aanspraak kan maken en die daardoor niet in de boedel kunnen begrepen worden.

N.V. Fidelitas en N.V. Kredietbank t./ Faillissement Delpire en Deposito- en Consignatiekas.

Gelet op het bestreden arrest, op 2 juni 1965 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 444, 470, 528 van het Wetboek van koophandel en 71, 8°, van boek I (titel V) van dit wetboek,

doordat het bestreden arrest, onder bevestiging van het beroepen vonnis, het verzet goed en geldig verklaart het welk verweerder qualitate qua heeft gedaan betreffende de waarborgsom van wisselagent Delpire welke bij de Nationale Bank werd neergelegd voor rekening van de Deposito- en Consignatiekas, deze laatste veroordeelt om aan de oorspronkelijke eiser de titels welke genoemde zekerheid uitmaken te overhandigen en zijn beslissing rechtvaardigt, na erop gewezen te hebben dat de schuldeisers jegens wie de gefailleerde zijn beroepsverbintenissen niet was nagekomen zich ervan hadden onthouden « ut singuli » op te treden om hun onbetwistbaar voorrecht te doen gelden», door de overweging, onder meer, dat verweerder qualitate qua was bekleed met een taak van openbare orde welke inzonderheid de verplichting en het recht omvat om het faillissement in het algemeen belang als een

goed huisvader te beheren en te besturen en dat hij, derhalve, « bevoegd was om zelf de belangen te doen zegevieren van de bevoorrechte schuldeisers die zich onthouden »,

terwijl de curator, vertegenwoordiger van de gefailleerde en van de gezamenlijke niet-bevoorrechte schuldeisers, niet bevoegd is om de eigen rechten van bepaalde schuldeisers uit te oefenen en, namelijk, de rechten welke toebehoren aan de schuldeisers die een bijzonder voorrecht genieten, dat hieruit volgt dat verweerder qualitate qua niet kon handelen in naam van de schuldeisers, die bevoorrecht waren op de effecten welke de zekerheid uitmaakten, jegens wie de heer Delpire zijn beroepsverbintenissen niet was nagekomen;

Overwegende dat uit de vaststellingen van de eerste rechter, welke het bestreden arrest overneemt, blijkt dat de zekerheid van de gefailleerde wisselagent, die door verweerder in zijn hoedanigheid van curator wordt opgeëist om te dienen tot schadeloosstelling van de schuldeisers die door de tekortkomingen van de gefailleerde aan beroepsverbintenissen waren benadeeld, door de tweede eiseres werd gesteld;

Overwegende dat de taak van de curator erin bestaat de activa van de gefailleerde tegelde te maken en het geld dat ze uitmaken te verdelen;

Overwegende dat de derde die met zijn geld of waarden de zekerheid van een wisselagent heeft gesteld ten opzichte van deze laatste er eigenaar van blijft;

Dat de door een derde gestelde zekerheid van de wisselagent tot doel heeft alleen ten voordele van de schuldeisers die bevoorrecht zijn, krachtens artikel 71 van de wet van 30 december 1867, gewijzigd en aangevuld bij het koninklijk besluit nummer 84 van 30 januari 1935, te waarborgen hetgeen het dividend te boven gaat;

Dat hieruit volgt dat de curator niet bevoegd is om de rechten uit te oefenen welke alleen aan de schuldeisers toekomen die een bijzonder voorrecht genieten op de goederen waarop de gefailleerde geen aanspraak kan maken en die daardoor niet in de boedel kunnen worden begrepen;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Verklaart het arrest gemeen aan verweester;

Veroordeelt verweerder qualitate qua in de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Luik.

RAAD VAN STATE

3e kamer. — 19 januari 1968.

Eerste voorzitter: M. Somerhausen.
Staatsraden: M.M. De Bock en Rémion.
Substituut-auditeur-generaal: M. Fortpied.
Advocaten: Mrs. Bartels en Lambert.

Contracten van openbare besturen. — Onderhandse overeenkomst.

De verzoeker die als aannemer erkend is voor het uitvoeren van de werken waarover sprake in het geding, doet van het vereiste belang blijken om de wettigheid te betwisten van een beslissing tot het sluiten van een onderhandse overeenkomst.

Op grond van art 12, par. 2, 2° van de wet van 4 maart 1963 kan er onderhands worden gehandeld wanneer er geen regelmatige offertes waren op de aanbestedingen of op de offerteaanvragen, of wanneer er slechts onaanvaardbare prijzen werden voorgesteld.

Bij een aanneming volgens prijslijst, bestaat de inschrijving in het opgeven van eenheidsprijzen die de aannemer binden en de globale prijs bepalen naar de werkelijke omvang der werken. Eenheidsprijzen worden niet onaanvaardbaar geacht wanneer zij, na door een firma voorgesteld te zijn in de inschrijving die werd ingediend bij de aanbesteding, in de onderhandse overeenkomst zijn overgenomen.

Fromont/Belgische Staat (Minister van Openbare Werken)
Arrest nr. 12.774.

Gezien het op 1 december 1966 ingediende verzoekschrift, waarbij Valère Fromont de nietigverklaring vordert van alle handelingen, beslissingen of verordeningen door de minister van Openbare Werken verricht of vastgesteld in het kader van de overeenkomst voor aanneming van werk voor de uitrusting van de « Cité de la Wade » te Wezet, en inzonderheid van de beslissing van de minister tot het sluiten van een onderhandse overeenkomst;

Gehoord het afwijkend advies van de heer substituut Fortpied;

Overwegende dat de betwiste aanneming, die betrekking had op werk voor de uitrusting van wegen, riolering en waterleiding in de « Cité de la Wade » te Wezet, het onderwerp was van het bijzonder bestek nr. E.6/232, 1966, van het ministerie van Openbare Werken; dat artikel 24 van de administratieve en technische contractuele bepalingen van dat bestek voorzag dat de aanneming een overeenkomst volgens prijslijst is; dat het beroep op mededinging dat aan de openbare aanbesteding voorafging, aanleiding heeft gegeven tot het indienen van verscheidene inschrijvingen;

Overwegende dat, op 7 juli 1966, bij het openen van de inschrijvingen, de vier laagste inschrijvingen als volgt waren gerangschikt:

Mottet	9.411.881 frank,
Fromont	9.877.279 frank,
Denooz	9.900.639 frank,
Remacle	9.925.109 frank,

dat de vier eerderevermelde inschrijvingen, na verbetering van de vergissingen die in de rekenkundige bewerkingen werden vastgesteld, als volgt werden gerangschikt:

Remacle	8.557.180 frank,
Mottet	9.390.482 frank,
Fromont	9.851.540 frank,
Denooz	9.896.357 frank;

Overwegende dat een later onderzoek van de inschrijvingen heeft aangetoond dat in het bestek en het daarbij-gevoegde borderel drie vergissingen voorkwamen, en inzonderheid dat post 11, « eivormige buizen 40/60 », betrekking had op de levering en plaatsing niet van 1.274, maar slechts 404,50 strekkende meter; dat die vergissing in de documenten werd verbeterd door Remacle en Mottet, terwijl verzoeker bij zijn inschrijving een nota voegde waarin hij zegt: « Op grond van artikel 20, § 2, van het koninklijk besluit van 14 oktober 1964, stel ik vast dat de tekeningen en opmetingen de volgende tegenstrijdigheden vertonen. Aangezien die verschillen meer bedragen dan 10 % van de waarde van de betwiste posten, vraag ik dat hogervermeld artikel integraal te mijnen voordele wordt toegepast »; dat de inspecteur-generaal van het bestuur voor stedenbouw en ruimtelijke ordening op 26 augustus 1966 heeft geadviseerd dat verzoekers inschrijving, op grond van eerdervermeld artikel 20, § 2, als de laagste regelmatige offerte moest worden beschouwd omdat de verbetering van de vergissing in de hoeveelheid van post 11 alleen mocht ten goede komen aan verzoeker, die zich ertoe beperkt had die vergissing in een bijgevoegde nota te signaleren, en niet aan de twee aannemers die bedoelde vergissing ambtshalve in hun inschrijving hadden verbeterd; dat de inspecteur-generaal eraan toevoegde dat die handelwijze nochtans aanleiding zou geven tot het sluiten van een voor de Staat kostelijke overeenkomst; dat de rangschikking van de inschrijvers, met inachtneming van de werkelijke hoeveelheid eivormige buizen 40/60, er inderdaad als volgt uitzag:

Denooz	8.500.809 frank,
Remacle	8.532.353 frank,
Setravo	8.683.537 frank,
Guillaume	9.039.064 frank,
Counet	9.112.918 frank,
Fromont	9.144.463 frank,
Hardy	9.252.379 frank,
Mottet	9.389.952 frank,
Dozot	9.641.748 frank;

Overwegende dat de minister op 30 augustus 1966 besloten heeft geen gevolg te geven aan de aanbesteding en een onderhandse overeenkomst te sluiten met Denooz voor de prijs van 8.500.809 frank; dat de tegenpartij op 5 september 1966, op grond van artikel 37, § 3, van het koninklijk besluit van 14 oktober 1964 betreffende het sluiten van overeenkomsten voor rekening van de Staat, aan verzoeker heeft bericht dat besloten was geen gevolg te geven aan de aanbesteding van 7 juli 1966; dat de firma Denooz dezelfde dag werd verzocht haar instemming te betuigen voor het sluiten van een onderhandse overeenkomst voor het bedrag van 8.500.809 frank (behoudens vergissing) op basis van de in haar inschrijving opgegeven eenheidsprijzen en van het bijzonder bestek; dat op 1 november 1966 tussen die firma en de tegenpartij een overeenkomst op die basis werd ondertekend voor de betwiste aanneming;

Overwegende dat de tegenpartij betoogt, dat verzoeker niet van een belang doet blijken « want dat hij in geen geval als aannemer kon worden aangewezen »;

Overwegende dat verzoeker niet de nietigverklaring vordert van de aanwijzing van een aannemer ingevolge een aanbestedingsprocedure, maar wel van de beslissing tot het sluiten van een onderhandse overeenkomst; dat verzoeker, als aannemer die erkend is voor het uitvoeren van de bewuste werken, doet blijken van het vereiste belang om de wettigheid van die beslissing te betwisten; dat het middel van niet-ontvankelijkheid niet gegrond is;

Overwegende dat verzoeker betoogt, dat de onderhandse overeenkomst gesloten is zonder inachtneming van de beperkende voorwaarden buiten welke die procedure

niet mag worden toegepast, en dat artikel 6 van de Grondwet geschonden is, evenals de bepalingen van de wet van 4 maart 1963 betreffende het sluiten van overeenkomsten voor rekening van de Staat, inzonderheid de artikelen 1, 5, 8, § 1 en 12, van die wet;

Overwegende dat de tegenpartij betoogt, dat de betwiste overeenkomst kennelijk viel onder de hypothese van artikel 12, § 2, 2°, van de wet van 4 maart 1963 betreffende het sluiten van overeenkomsten voor rekening van de Staat;

Overwegende dat artikel 5 van de wet van 4 maart 1963 bepaalt: « De overeenkomsten worden gesloten hetzij bij aanbesteding of door offerteaanvraag naar keuze van de minister, hetzij onderhands in de gevallen genoemd in artikel 12 »; dat artikel 12, § 2, 2°, welke bepaling door de tegenpartij wordt ingeroepen, stelt: « er kan onderhands worden gehandeld... 2° wanneer er geen regelmatige offertes waren op de aanbestedingen of op de offerteaanvragen, of wanneer er slechts onaanvaardbare prijzen werden voorgesteld »;

Overwegende dat, daargelaten of de inschrijvingen van Remacle en Mottet regelmatig waren, kan worden volstaan met de vaststelling dat verscheidene andere offertes het wel waren; dat de minister niet tegenover onaanvaardbare prijzen stond; dat immers, bij een aanneming volgens prijslijst, de inschrijving bestaat in het opgeven van eenheidsprijzen die de aannemer binden en de globale prijs bepalen naar de werkelijke omvang van de werken; dat de door de firma Denooz voorgestelde eenheidsprijzen niet onaanvaardbaar zijn geacht, aangezien ze in de onderhandse overeenkomst overgenomen zijn; dat het middel gegrond is,

Om die redenen,

Artikel 1. — De akte van de minster van Openbare Werken waarin deze besluit onderhands te handelen met de firma Denooz, is vernietigd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 7 juni 1968.

Voorzitter: M. Paës.

Raadsheren: M.M. Liard en Grenez.

Advocaat-generaal: M. Cerckel.

Advocaten: Mrs. Silance en Maerten

Strafbeding. — Draagwijdte.

*Draagwijdte van het strafbeding krachtens hetwelk een boete bedongen werd ingeval geïntimeerde, optredend als vrije makelaar voor het opzoeken van ontleners, buiten het overeengekomen commissieloon, bijkomende voordelen van de ontleners zou eisen, moet op grond van de bewoordingen en binnen de perken van de overeenkomst bepaald worden. Bijkomende voordelen zijn de winsten die geïntimeerde buiten zijn commissieloon zou eisen, met uitsluiting van alle sommen voor be-
wezen diensten of gemaakte kosten, die door het commissieloon niet vergoed worden.*

N.V. Cobeca t./ Binst.

Gezien, in eensluidende uitgifte, het vonnis de dato 31 oktober 1963 der rechtbank van koophandel te Brussel,

waarvan geen betekening wordt voorgelegd en waartegen op 6 februari 1964 een naar vorm en tijd regelmatig beroep werd ingesteld;

Aangezien appellante bij hoofdeis betaling nastreeft van een conventionele boete van 100.000 frank die bedongen werd ingeval geïntimeerde, optredend als vrij makelaar voor het opzoeken van ontleners, buiten het overeengekomen commissieloon, bijkomende voordelen van de kandidaten-ontleners zou geëist hebben;

Aangezien ter verduidelijking van de draagwijdte van bewust strafbeding, appellante verklaart dat zij zich daardoor heeft willen beschermen tegen mogelijke strafrechtelijke vervolgingen uit hoofde van woeker, ingeval zou blijken dat, ten gevolge van het aan de makelaar betaalde, de ontleners meer moest dragen dan de normale rentevoet en de dekking van het risico;

Aangezien appellante beweert dat de boete verschuldigd is, daar zou vaststaan dat kandidaten-ontleners aan geïntimeerde betalingen deden, onder meer voor reiskosten of verzekeringspremies;

Aangezien echter de draagwijdte van het strafbeding, — dat van enge toepassing is, — op grond van de bewoordingen en binnen de perken van de overeenkomst moet bepaald worden, eerder dan met verwijzing naar de door appellante beoogde wettelijke of jurisprudentiële criteria die de bestanddelen van het wanbedrijf van woeker om-
schrijven;

Aangezien derhalve de bijkomende voordelen (« quelque avantage supplémentaire que ce soit ») welke geïntimeerde van de ontleners niet mocht eisen, alleen winsten kunnen betekenen die geïntimeerde zich zou toeëigenen buiten zijn contractueel commissieloon, met uitsluiting van alle sommen die de tegenwaarde zouden uitmaken van een bewezen dienst of van uitgegeven kosten, door het commissieloon niet vergoed;

Aangezien, waar het toepassingsgebied van het strafbeding zoals hierboven uiteengezet dient beperkt te worden, het bewijs niet wordt geleverd dat geïntimeerde het hem opgelegde verbod overtreden heeft;

Aangezien het te subsidiaire titel aangeboden getuigenverhoor dient verworpen te worden, daar het gelibelleerde feit niet afdoend is en bovendien de vereiste nauwkeurigheid niet vertoont om door het tegenbewijs te kunnen bestreden worden;

Aangezien appellante voor de eerste rechter erkend heeft 41.750 frank als commissieloon verschuldigd te zijn en thans geen redenen aangeeft die de herleiding van dit bedrag tot 36.980 frank zouden rechtvaardigen;

Om deze redenen,

Het Hof:

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten verwerpend;

Ontvangt het beroep; verklaart het ongegrond;

Bevestigt het aangevochten vonnis;

Verwijst appellante in de kosten in beroep.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

MEDEDELINGEN

Internationale Unie van Magistraten Belgische Afdeling

Op zaterdag 12 oktober a.s. belegt de Belgische Afdeling van de Internationale Unie van Magistraten een vergadering waarop de heer *Théo Ritterspach*, Rechter in het Duitse Bundesverfassungsgericht, zal spreken over « *Le rôle de la Cour Constitutionnelle Fédérale dans l'organisation politique et judiciaire de la république fédérale allemande* ».

Deze voordracht gaat door te 17 uur, in het Justitiepaleis te Brussel, in de zittingszaal van de eerste kamer van het Hof van Beroep.

Alle magistraten en leden van de balie zijn welkom.

Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland

De Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland zal haar jaarlijkse vergadering houden op vrijdag 29 en zaterdag 30 november a.s. te Amsterdam in het Carlton hotel, Vijzelstraat.

De 3 onderwerpen die zullen behandeld worden zijn de volgende:

Afdeling Staatsrecht: Vrijheid van vereniging
Preadv. Prof. G. De Boeck en Prof. J.M. Polak

Afdeling Strafrecht: De indeling van de strafbare feiten
Preadv. Mr. Jos Nuytinck en Mr. W. Duk

Afdeling Privaatrecht: Zaakwaarneming
Preadv. Prof. J. Limpens en Mr. E. Ras.

De preadviezen zullen eerstdaags in druk verschijnen.

Congres over Europees strafrecht ingericht door het Instituut voor Europese Studiën van de Vrije Universiteit te Brussel 7, 8, 9 november 1968.

De Europese integratie en samenwerking hebben een reeks verwezenlijkingen in verschillende domeinen in de hand gewerkt. Daarbij worden de activiteiten in de economische sector, waar de resultaten wellicht de meest tastbare zijn, meestal beklemtoond. Nochtans moet ook aandacht besteed worden aan het geduldige werk dat gedurende decennia ondernomen werd in het domein der rechtswetenschap, meer bepaald in dat van het strafrecht en de strafprocedure. Deze werkzaamheden zijn weinig bekend bij de rechtspractici en zelfs bij de specialisten in het strafrecht. De organisatoren van het Congres nemen zich dan ook voor achtereenvolgens te onderzoeken: de bescherming van de Rechten van de Mens in het Europees strafrecht, de toepassing van de strafwetten in de intra-Europese betrekkingen, het vastleggen tussen de Europese landen van gemeenschappelijke principes in het domein van het strafrecht, de strafprocedure en de behandeling van de delinquenten, de pogingen tot harmonisatie en tot eenmaking van het strafrecht.

Programma:

Donderdag 7 november

10.00 uur

Opening van het Congres.
Toespraak van *W.-J. Ganshof Van der Meersch*, Procureur-Generaal bij het Hof van Cassatie, Voorzitter van het Instituut voor Europese Studiën.

De bescherming van de rechten van de mens in het Europees strafrecht.

10.30 uur

The Relations between the European Convention on Human Rights and the Domestic Legislation in general.
A.H. Robertson, Head of the Directorate of Human Rights of the Council of Europe.

11.30 uur

L'article 5 de la Convention européenne des Droits de l'Homme et le droit pénal des Etats parties contractantes.

H. Golsong, Directeur des Affaires juridiques du Conseil de l'Europe.

14.45 uur

Artikel 6 van de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens en het strafrecht van de Verdragsstaten.

A. Mast, Staatsraad, Professor aan de Universiteit te Gent.

16.00 uur

Les autres articles de la Convention européenne des Droits de l'Homme et le droit pénal des parties contractantes.

J. Vélú, Procureur du Roi à Bruxelles, Directeur du Centre d'étude du Droit du Conseil de l'Europe à l'Institut d'Etudes européennes.

17.45 uur

Ontvangst en bezoek aan het Stadhuis.

Vrijdag 8 november

De toepassing van de strafwetten in de Intra-Europese betrekkingen.

09.00 uur

De uitlevering en de samenwerking in strafzaken tussen de gerechtelijke autoriteiten in de intra-Europese betrekkingen.

Van Halleweyn, Substituut auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof.

10.00 uur

La coopération des autorités policières en matière pénale dans les rapports intra-européens.

J. Nepote, Secrétaire général de l'Organisation internationale de police criminelle.

10.15 uur

L'application des lois pénales militaires dans les rapports intra-européens.

J. Gilissen, Auditeur général près la Cour militaire, Professeur à l'Université de Bruxelles.

11.00 uur

La reconnaissance dans un Etat européen, d'effets aux décisions pénales rendues dans un autre Etat européen.

Dr. Grutzner, Ministerialrat au Ministère de la Justice de la République fédérale d'Allemagne.

15.00 uur

Le règlement au plan européen des compétences législatives et judiciaires des Etats en matière pénale.

P. E. Trousse, Conseiller à la Cour de Cassation, chargé de cours à l'Université de Louvain.

16.00 uur

Le droit pénal des Communautés européennes.
W. C. Van Binsbergen, Professeur à l'Université d'Utrecht.

21.00 uur

Bezoek aan het Instrumentenmuseum.

Zaterdag 9 november

Het vastleggen tussen de Europese landen van gemeenschappelijke principes in het domein van het strafrecht, de strafprocedure en de behandeling van delinquenten.

09.00 uur

Introductory Report.
N. Bishop, Head of the Division of Crime Problems of the Council of Europe.

09.30 uur

Les principes communs adoptés au plan européen dans le domaine de la probation et autres mesures conditionnelles.

J. Dupréel, Directeur général au Ministère de la Justice, Professeur à l'Université de Bruxelles.

10.45 uur

Les principes communs adoptés au plan européen dans le domaine des droits des détenus.

M. Hulsman, Professeur à l'Université de Rotterdam.

11.45 uur

Les principes communs adoptés au plan européen dans le domaine des infractions routières.

P. Cornil, Professeur à l'Université de Bruxelles, Secrétaire général hre du Ministère de la Justice.

De pogingen tot harmonisatie en tot eenmaking van het strafrecht.

15.00 uur

Toestand in de Beneluxlanden.

B. De Schutter, Docent aan de Universiteit te Brussel.

15.30 uur

Synthese.

R. Screvens, Raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel, Professor aan de Universiteit te Brussel.

17.00 uur

Conclusies van het Congres.

R. Legros, Raadsheer in het Hof van Cassatie, Professor aan de Universiteit te Brussel.

Algemene inlichtingen.

Het Congres zal doorgaan in de lokalen van het Instituut voor Sociologie, Johannalaan 44, Brussel 5. Werk-talen zijn het Frans, het Nederlands en het Engels. De verslagen worden opgesteld in de door de verslaggevers gekozen taal. Een samenvatting in de beide andere werktalen wordt bij het verslag gevoegd. Elke uiteenzetting wordt gevolgd door debat.

Verdere inlichtingen en inschrijvingsformulieren kunnen bekomen worden aan het Instituut voor Europese Studiën, Rooseveltlaan, 39, Brussel 5, telef. 40.00.30, toestel 3069.

Belgische Vereniging van Bedrijfsjuristen

Op 18 september 1968 werd officieel de Belgische Vereniging van Bedrijfsjuristen, in het Frans: Association Belge des Juristes d'Entreprises, gesticht.

Juristen uit handels-, industriële en financiële ondernemingen zijn bijeengekomen met een zeker aantal van hun collega's uit openbare instellingen en hebben in een voltallige bijeenkomst de statuten ondertekend.

De voornaamste doeleinden nagestreefd door de nieuwe Vereniging zijn:

1° degenen die het beroep van bedrijfsjurist uitoefenen en voldoen aan de gestelde of te stellen vereisten inzake opleiding, bekwaamheid, eerbaarheid, de door hen beklede rang en uitgeoefende functie, te groeperen.

Met « bedrijf » wordt bedoeld elke natuurlijke of rechtspersoon, privaats- of publiekrechtelijk, die een economische, sociale of wetenschappelijke bedrijvigheid heeft. Hierin zijn de beroeps- en de interprofessionele verenigingen begrepen;

2° een raadgevend orgaan te zijn bij de overheid, de universiteiten en de particuliere instellingen, beroeps- of andere, in alles wat het recht van het zakenleven betreft;

3° de postuniversitaire juridische vormgeving van haar leden te bevorderen, o.a. door een gecentraliseerde documentatie, uitwisseling van ervaring, seminars, periodieke herscholing, stages, enz.;

4° te waken over het naleven van de plichtenleer en de ethica van het beroep door haar leden;

5° betrekkingen aan te knopen met de Belgische en vreemde Orden en Beroepsverenigingen;

6° in het algemeen bij te dragen tot de ontplooiing van de functie van de jurist in het bedrijf en de plaats te bepalen die hij bekleedt naast de andere medewerkers van het recht in het juridisch, economisch en sociaal leven.

Drie categorieën leden zijn in de statuten voorzien: Werkende leden, steunende leden en ereleden.

Het Voorlopig Bureau ontving reeds talrijke verzoeken om toetreding. Zij werden aan het Toelatingscomité voorgelegd.

Ter gelegenheid van deze eerste officiële bijeenkomst heeft het Voorlopig Bureau die opdrachten aangeduid welke zij hoopte in een nabije toekomst te kunnen vervullen om in de maand december met vrucht een eerste Algemene Vergadering te kunnen bijeenroepen.

Het Voorlopig Bureau bestaat uit:

de HH. J. M. Deleuze (Voorzitter), R. Goffin, Secretaris), J. P. Andri, F. Gilbert, A. Hubert, H. Levy-Morelle, V. Thoreau, E. Tydgadt, P. Van Reepinghe, J. Van Uytvanck, P. Demin (Adjunct-secretaris).

De zetel van de Vereniging is gevestigd Troonstraat 4, Brussel 5, c/o J. M. Deleuze, waar formulieren voor toetredingsaanvragen kunnen bekomen worden.

Colloquium voor bedrijfsleiders en -juristen

13-14 september 1968

« Juridische aspecten van het Brouwerijbedrijf »

Aanknopen bij een succesvol initiatief van maart jl., werd op 13 en 14 september door het Instituut voor Handelsrecht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Katholieke Universiteit te Leuven een nieuw colloquium ingericht voor bedrijfsleiders en -juristen. Terwijl het colloquium gehouden in de maand maart gewijd was aan het familiebedrijf werd nu, in hetzelfde kader, aandacht be-

steed aan de juridische aspecten van een meer beperkte sector, met name het brouwerijbedrijf. Het seminarie werd gehouden te Knokke-Zoute en stond onder de leiding van Prof. Mr. W. van Gerven. Met dit colloquium werd een dubbel doel nagestreefd: enerzijds een oplossing zoeken voor de concrete juridische problemen die zich stellen voor de brouwers.

Naast een groot aantal Belgische belangstellenden werd een sterke Nederlandse delegatie opgemerkt.

De eerste dag ging de aandacht naar de contractuele aspecten van het brouwerijbedrijf. De heer de Caluwé, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel, gaf als eerste spreker een overzicht van de economische reglementering van de brouwerijsector, zoals die werd vastgesteld bij K.B. van 20 februari 1968. Aan te stippen valt dat deze regeling uitgaat van de betrokken beroepsorganisaties en door de overheid algemeen bindend werd verklaard. In Nederland, waar geen specifieke regeling hieromtrent bestaat, wordt het brouwerijcontract beheerst door de algemene bepalingen terzake van totstandkoming van contracten, misbruik van recht, contractuele en burgerlijke aansprakelijkheid. De wetgeving betreffende de handelshuurovereenkomsten werd toegelicht door de heer Suykerbuyck, advocaat, volksvertegenwoordiger; duidelijk kwam hier naar voor dat de thans vigerende wetgeving, zoals ze werd neergeschreven in de wet van 30 april 1951, veel problemen voor brouwers en herbergiers onopgelost laat, dit vooral wanneer een brouwer een huis in huur neemt en het op zijn beurt onderverhuurt aan een caféhouder. Het statuut van de handelsvertegenwoordiger (voorzien bij de wet van 30 juli 1963) en de wetgeving betreffende de depots (wet van 27 juli 1961 op de concessie van alleenverkoop) werden uiteengezet door de heer Houtekier, advocaat, hoogleraar aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Brussel. Ofschoon de wetgever zo klaar mogelijk trachtte te zijn, blijken toch nog problemen te rijzen in verband met het personeel dat door een brouwerij wordt tewerk gesteld, en meer bepaald in verband met vervoerders-bestellers; daar deze werknemers naast hun handenarbeid ook tot taak hebben de cliënteel te bezoeken en haar tot aankopen aan te zetten, is er kans dat zij voldoen aan de voorwaarden gesteld om te kunnen genieten van de wettelijke regeling van 1963. Opsporen van cliënteel onder het gezag van de wetgever zijn immers de elementen van de handelsvertegenwoordiging. Om uit te maken of iemand werkmans of bediende-handelsvertegenwoordiger is, moet worden nagegaan of zijn hoofdactiviteit van intellectuele dan wel van materiële aard is. Dit is een feitenkwestie die door de feitenrechter moet worden beslecht.

Prof. Mr. van Gerven stelde het probleem van de brouwerijcontracten in een ruimer perspectief: hij toetste het brouwerijcontract aan de beginselen van het Europese kartelrecht. De vraag naar de verenigbaarheid van het brouwerijcontract met artikel 85, lid 1 van het EEG verdrag komt hierop neer: is een contract, gesloten tussen een herbergier en een brouwer van een en dezelfde lid-Staat, waarbij de eerste zich jegens de tweede verbindt tot exclusieve bierafname, strijdig met voormeld artikel en dus verboden omdat het de handel tussen lid-Staten ongunstig kan beïnvloeden en ertoe strekt of ten gevolge heeft dat de mededinging binnen de Gemeenschappelijke Markt wordt beperkt? Om deze vraag op te lossen moet, volgens het Hof van Justitie, oordelende over een prejudiciële vraag voorgelegd door de handelsrechtbank te Luik, rekening worden gehouden met de economische en juridische context waarin de afspraak zich voordoet, o.m. met de omstandigheid dat de overeenkomst deel uitmaakt van een net van dergelijke overeenkomsten. Prof. van Gerven sloot zich aan bij de mening van Advocaat Generaal Roemer, volgens wie het moeilijk aan te nemen valt, zelfs wanneer men acht slaat op alle brouwerijcontracten gesloten tussen Belgische brouwers en Belgische caféhouders,

dat de litigieuze overeenkomst de inter-Staten handel ongunstig kan beïnvloeden op een voor de totstandkoming van de gemeenschappelijke Markt schadelijke manier, zolang de Belgische Markt voor buitenlandse brouwers toegankelijk blijft.

Tijdens de tweede dag van het colloquium kwamen de fiscaalrechtelijke aspecten van het brouwerijbedrijf aan de orde. De heer Van der Vurst, Gelijkgestelde Hoofdcontroleur van het Ministerie van Financiën, ontleedde de verschillende wetsbepalingen, en vooral die van 6 juli 1967, betreffende de reglementering inzake de openingsbelasting op de dranksluiterijen. Het was de heer Demin, Adviseur, Secretariaat-Generaal Fabrimental, die als laatste spreker de niet gemakkelijke taak op zich had genomen, het nieuw systeem van de belasting op de toegevoegde waarde (B.T.W.), dat op 1 januari in België van toepassing moet worden, in een klaar daglicht te plaatsen. Deze belasting vertoont als essentieel kenmerk dat ze wordt geheven in elke fase van het productieproces met gefractioneerde betaling op basis van de in elke fase toegevoegde waarde; desondanks is de B.T.W. in werkelijkheid een verbruiksbelasting daar zij uiteindelijk ten laste van de consument komt. De economische consequenties van het nieuw systeem zijn moeilijk te voorzien. In elk geval zal de overschakeling met enige moeilijkheid gepaard gaan en zal elke ondernemer een beroep moeten doen op behendige boekhouders.

Dank zij de duidelijkheid en de overzichtelijkheid die de verschillende sprekers aan de dag legden, was het voor elke deelnemer, al dan niet jurist, mogelijk de uiteenzettingen met de meeste vrucht te volgen. De openhartige discussies lieten uitschijnen dat, ofschoon de wettelijke regelingen soms te strak zijn gesteld, dit geen al te groot euvel is gezien de soepelheid waarmede de wetteksten door de bevoegde overheid worden gehanteerd. Het hoog niveau van de sprekers, de actieve medewerking van de congressisten en de gemoedelijke toon waarin alles verliep (de aanwezige brouwers vergaten erbij dat zij concurrenten zijn) deden het colloquium volledig slagen.

P. VAN DEN BOSSCHE.

BALIELEVEN

Conferentie der Jonge Balie te Brugge

De Conferentie der Jonge Balie te Brugge houdt haar plechtige openingszitting in het Justitiepaleis, Burg te Brugge op zaterdag 12 oktober a.s. te 16 uur.

Mr. Ernest Schepens houdt de openingsrede. Hij koos als onderwerp:

« Het gezag van gewijsde van strafrechtelijke uitspraken ».

Het traditioneel banket zal 's avonds plaats hebben om 20 uur in het Hotel Memline, Markt te Brugge.

Conferentie der Jonge Balie te Kortrijk

De Conferentie der Jonge Balie te Kortrijk houdt haar plechtige openingsvergadering op zaterdag 5 oktober 1968 te 15.30 uur in het Gerechtsgebouw te Kortrijk.

De openingsrede zal uitgesproken worden door Mr. Marc Henderickx der Balie van Kortrijk, die zal handelen over « Het Proces Socrates ».

Het traditioneel banket zal plaats hebben dezelfde avond om 19.30 uur in de Salons Herpels, H. Consciencestraat 8 te Kortrijk.

VERBOND VAN BELGISCHE ADVOCATEN

Congres te Leuven op 20-22 september

De Balie te Leuven viert dit jaar het 125-jarig bestaan van haar Raad van de Orde. Tevens was zij de hartelijke gastvrouw, die aanbood het Verbond van Belgische Advocaten te ontvangen, ter gelegenheid van zijn jaarlijks congres.

Het was een bijzonder gelukkig initiatief voor beide gebeurtenissen één feestelijk programma te ontwerpen.

Op vrijdag, 20 september, werd een academische zitting gehouden, waar het woord werd gevoerd door de heer Vranckx, Minister van Justitie, de Heer Stafouder Baeté, en de Heer Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven. Het briljante van deze redevoeringen werd slechts geëvenaard door de feestelijke klanken, die het Westvlaams orkest als omlijsting ten gehore bracht, en door de luisterrijke receptie, die na afloop van de academische zitting in het prachtige kader van het Gerechtsgebouw werd aangeboden.

Nadat, op zaterdag, 21 september, de Heer Servais, Voorzitter van het Verbond van Belgische Advocaten, de vergadering heeft geopend, heet de Heer Stafhouder Baeté alle aanwezigen hartelijk welkom, en drukt de wens uit dat het regelmatig samentreffen van beroepsgenoten tot een samentreffen van vrienden zou uitgroeien, en een gevoel van ware confraterniteit in het leven roepen. Nadat hij het Congres alle succes heeft toegewenst, neemt de Heer Voorzitter het woord om zijn persoonlijke dank en deze van het Verbond te betuigen aan de Heer Stafhouder en de Balie te Leuven, die zulke schitterende ontvangst aan het congresserende Verbond hebben willen voorbehouden. Met gewettigde trots begroet hij een tweehonderdtal congressisten. Zeer bijzonder heet hij de Heer Vranckx, Minister van Justitie, welkom, de Heer Krings, Koninklijk Commissaris voor de hervorming van het Gerechtelijk Wetboek, de Heer Baden, Stafhouder van de Balie bij het Hoog Hof van Justitie te Luxemburg, de Heer Voorzitter en de Heer Procureur des Konings van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven, de Heren Stafhouders van de Hoven van Beroep en van meerdere Rechtbanken van Eerste Aanleg, Voorzitters en vertegenwoordigers van de Conferenties bij de Balies, evenals vertegenwoordigers van de Verbonden van Advocaten van Nederland, Frankrijk, Engeland, Zwitserland en Duitsland.

Hierna geeft de Heer Voorzitter een overzicht van de problemen, waarmee het Verbond tijdens het voorbije jaar moest afrekenen, en van de perspectieven, die het zich stelt.

Het staat thans vast dat de Nationale Orde van Advocaten de bestaansreden van het Verbond niet in het gedrang zal brengen. De eerste kan genoemd worden een institutionalisering van de Conferentie der Stafhouders, terwijl het Verbond er onverminderd zal naar streven een centrum van ontmoeting, studie en discussie te blijven, een permanente tribune, vol mogelijkheden voor het uitwerken van dynamische ideeën, aangepast aan de eigentijdse eisen van het beroep.

In dit verband begroet de Heer Voorzitter met vreugde de versmelting van de Unie der Jonge Balies en Advocaten met het Verbond.

Bondig leidt de Heer Voorzitter het congressthema in: «De vermeerdering van de productiviteit der advocaten en de gerechtelijke hervorming», en stelt in zeer hartelijke bewoordingen de algemene verslaggeefster, Mr Hilde

Pee, Voorzitter van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel, voor.

Mr P. Ronse, Secretaris-generaal van het Verbond, brengt een overzicht van de werkzaamheden gedurende het gerechtelijk jaar 1967-1968: publicatie van «Omnia Fraterne», vertegenwoordiging op alle openingszittingen van de Balies en meerdere buitenlandse belangrijke manifestaties, aanmoediging van Credoc, deelneming aan seminaries te Brussel en Luik, samensmelting met de Unie van de Jonge Balies en Advocaten.

Mr G. Bernard, Schatbewaarder-generaal, schetst de financiële toestand aan de hand van de balans over het dienstjaar 1967. Deze toestand kan zeer gunstig worden genoemd, zodat de verwezenlijking van de wens van het Verbond een permanent secretariaat op te richten, en studiedagen en een vervangingsdienst te organiseren, werkelijkheid kan worden. De Heer Voorzitter wenst Mr G. Bernard geluk voor zijn jarenlange inspanningen, die dit schitterend resultaat tenslotte hebben mogelijk gemaakt.

Bij de statutaire verkiezingen, die vervolgens worden gehouden, worden met algemeenheid van stemmen als ondervoorzitter gekozen: Mr L. Gielen (hernieuwd mandaat), Mr J. Botson, Mr. Chr. Vanderveeren.

Mr. J. de Suray wordt aangesteld als tweede Secretaris-generaal.

In opvolging van Mr G. Bernard wordt Mr Jakhian tot Schatbewaarder-generaal gekozen, en tot leden van het Bureau: Mr. H. Pee en Mr G. Baert.

De eigenlijke werkzaamheden van het Congres worden ingezet met een preadvies van Prof. Mr M. Storme, die zeer planmatig onderzoekt in hoeverre het Gerechtelijk Wetboek tegemoetkomt aan de eisen en beantwoordt aan de kenmerken van deze tijd, die hij noemt een jachtige tijd van dialoog, technische vooruitgang en zoeken naar waarheid.

De rechtzoekende verwacht een vlot verlopende rechtsbedeling («snelbuffet-rechtspraak»). Het Gerechtelijk Wetboek bevordert deze door het toekennen van een uitgebreider bevoegdheid aan de enige rechter, door het optreden van de beslagrechter, de vereenvoudiging der procedure, het berperken van bevoegdheidsconflicten. Aan de eisen van deze tijd komt het Gerechtelijk Wetboek verder tegemoet door het verlenen aan de advocaten van een quasi-monopolie van verschijnen, pleiten, neerleggen van verzoekschriften, door het verruimen van de rechterlijke bevoegdheid en door het aanvaarden van technische hulpmiddelen, zoals de geluidsband bij getuigenverhoren.

Mr J. de Longueville wijst erop, met strijdvaardige overtuigingskracht, dat al deze lofwaardige innovaties van het Gerechtelijk Wetboek geen gunstig gevolg kunnen sorteren zo de advocaat zelf niet zekere eigen nalatigheden vermijdt, die de rentabiliteit van zijn kantoor in belangrijke mate aantasten en, bij repercussie, zijn confraters benadelen. De verslaggever pleit voor tijdige verwittiging van de Rechtbank én de tegenstrever zo, om dwingende redenen, uitstel moet worden gevraagd, voor het stipt beantwoorden van brieven, het tijdig meedelen van stukken, het inschakelen van medewerkers vanaf het ogenblik dat een rationele werking van het kantoor dit vereist.

Na elk preadvies volgt een aantal tussenkomsten van een zeer aandachtig auditorium, dat met des te meer interesse de uiteenzettingen volgt, omdat deze de dagelijkse werkwijze van elk advocaat betreffen, ongeacht zijn specialiteit.

Na de lunch, opgediend — als delicate attentie voor velen — in een restaurant aan het Hogeschoolplein, midden het typische decor van de oude gebouwen uit heerlijke jonge dagen, worden met onverminderde geestdrift aan de ene én aan de andere zijde van de presidents-tafel referaten en tussenkomsten voortgezet.

Allereerst mag de Heer Voorzitter Monseigneur Deschamps, Rector Magnificus van de Universiteit, begroeten en de dank uitdrukken van alle aanwezigen voor zijn vererende aanwezigheid.

Mr J. de Suray verwacht een verhoging van de rentabiliteit van het advocatenkantoor dank zij een herziening van de stage-conceptie, met eventueel, zoals in Canada, een bijkomend examen om de titel van advocaat te verwerven, het inrichten van bijzondere cursussen, voorbereidend op de praktische rechtstoepassing, en van talencursussen, regelmatige «recyclage», te verwezenlijken na contacten tussen de Raden van de Orde en de Universiteiten, samenwerking met vreemde balies, notarissen, expert-boekhouders, specialisatie door associatie, en tenslotte informatie door o.m. het in gebruik nemen van ordinateuren. In dit verband geeft Mr de Suray een overzicht van rechtsleer en rechtspraak, die reeds in de Credoc-ordinator werden geregistreerd. Vanaf begin 1969 wordt een reële service van Credoc aan notarissen en advocaten voorzien.

Het verslag van de Heer Hoofdgriffier van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven werd met belangstelling tegemoet gezien, omdat het de bevindingen zou bevatten van één der vier zgn. «pilot-rechtbanken», die tijdens de maanden maart, april en mei jl. poogden, door inschakeling van een «griffier van de rol», de afwikkeling der zaken ter zitting te bespoedigen, aldus vooruitlopend op de regeling, voorzien door het Gerechtelijk Wetboek.

De Heer Hoofdgriffier komt tot het besluit dat het systeem ontegensprekelijk een belangrijke verbetering van de toestand kan tot gevolg hebben, op voorwaarde dat, dank zij de goede wil en stiptheid van advocaten en magistraten, de nodige coördinatie kan tot stand komen.

Dit besluit wordt volledig onderschreven door de Heer Krings, Koninklijke Commissaris. De tot nu toe opgedane ervaringen zijn onvolledig, maar bemoedigend.

Voor meerdere moeilijkheden wordt een oplossing voorbereid, o.m. wat betreft de traditionele prioriteitsregeling der Rechtbanken.

Met de Heer T. Versée, advocaat-generaal, komt het langverwachte standpunt van de magistratuur aan bod. Met nadruk wijst spreker er op dat advocaten en rechters op de eerste plaats een sociale rol moeten vervullen, en hun inspanningen verenigen om die taak goed te vervullen. Een vlot verloop van de rechtsbedeling is in dit verband onafscheidbaar van een goede rechtsbedeling.

Dit vlot verloop zal worden in de hand gewerkt door het vervangen van pleidooien door het neerleggen der dossiers, door het stipt toepassen van de vele mogelijkheden tot vergemakkelijking van de rechtspleging, die het Gerechtelijk Wetboek biedt. De associatie noemt spreker de deus ex machina, die alles zal verbeteren, o.m. door een spreiding van het werk, ook over de vacantieperiode, wat een ononderbroken rechtsbedeling — zo de magistratuur hetzelfde principe aanvaardt — mogelijk maakt.

Mr I. Hirsch tenslotte sluit zich bij deze laatste bedenking aan, en schetst de verschillende types van associatie, die op dit ogenblik bestaan.

Welke vorm ook wordt aangenomen, associatie, dus specialisatie, betekent een verbetering van dienstbetoon, en daardoor een vergroten van de faam van de specialist én van de associatie.

Assoiatie betekent verder een toename van de sociale solidariteit tussen confraters ingeval van ziekte of dood van één der associé's. Ze veronderstelt tenslotte samenwerking met vreemde balies, notarissen en experts, beide laatste al dan niet opgenomen in het eigenlijke kader van de associatie.

Opnieuw is elk van deze referaten de inleiding tot een lange reeks vragen, suggesties, mededelingen, en soms ook kritiek, die elke preadviseur met de grootste welwillendheid én handigheid incasseert en weerlegt.

In zijn welkomswoord had de Heer Voorzitter voorgesteld dat het Congres op luchthartige toon zou handelen over ernstige zaken. Zo hij door deze luchthartigheid bedoelde een ongedwongen en openhartig confronteren en benaderen van elkaars standpunten in verband met de belangen, die ieder van ons dierbaar zijn, dan is zijn voorstel door dit Congres volkomen aanvaard en gerealiseerd.

Het mag de trots zijn van het Verbond en zijn Congres langs deze weg een effectieve bijdrage te hebben geleverd tot een efficiënter beroepsleven en tot een verhoogde sociale verantwoordelijkheidszin.

Na een verwelkoming door het Leuvense stadsmaigstraat en een toast door de Her Voorzitter, werd een receptie door het Stadsbestuur aangeboden in de Gothische zaal van het prachtige stadhuis.

Tenslotte danste ook dit Congres, luchthartig en lichtvoetig, met de geestdrift, die deze dag had gekenmerkt, en met een jeugdige overmoed, die velen verschuldigd blijven aan de vreugdevolle jaren in deze stad, aan die oude, verweerde gebouwen, die vrienden van toen én nu.

In herfstelijke schoonheid werd dit Congres op zondag, 22 september, besloten met een bezoek aan de eeuwenoude Park-abdij.

De zon vlocht haar luister door deze dag en het afscheid van vrienden, die met vreugde elkaar vonden of weer ontmoetten, in éénzelfde gezindheid en bekommernis, en die elkaar tot weerziens wensten.

Dit was een goed Congres.

Magda Claesen

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"